

Nr 162.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående vissa åtgärder för rekrytering och civilianställning av fast anställt manskap vid armén och marinen; given Stockholms slott den 19 juni 1914.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen: *dels* att för anordnande i enlighet med vad i statsrådsprotokollet angivits av en central byrå för rekrytering och civilianställning å extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 20,000 kronor;

dels att medgiva, att för påbörjande redan under år 1914 av nämnda byrås verksamhet av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må tagas i anspråk ett belopp av 10,000 kronor;

dels ock att medgiva, att av de i staterna för arméns truppförband för år 1915 under »manskapsavlöning och rekryteringsmedel» upptagna belopp må till underlättande för volontärer, som, efter rekapitulation, tjänat minst fem år, att erhålla civilianställning i statens verk, i den mån berörda medel därtill lämna tillgång, utgå understöd i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder och de särskilda bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Hj. L. Hammarskjöld.

Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 juni 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars-, sjöförsvars- och civildepartementen anförde chefen för förstnämnda departement, hans excellens herr statsministern Hammarskjöld följande:

»På civildepartementets föredragning lärer frågan om arbetsförmedling åt värnpliktiga efter slutad tjänstgöring få inför Kungl. Maj:t framläggas.

Såsom i annat sammanhang inför Kungl. Maj:t av mig framhållits, tarvas jämväl med hänsyn till det fast anställda manskapet ett ingripande från statens sida, av liknande innebörd som det för de värnpliktiga åsyftade. I fråga om manskapet å stat gäller det emellertid åtgärder ej blott för beredande av anställning efter slutad tjänstetid, s. k. civilianställning, utan även — så länge och i den mån detta manskap ej kan anskaffas

omedelbart ur de värnpliktigas led — för att för själva den militära anställningen förvärva det erforderliga antalet manskap.

Den betydelse, som särskilt ordnandet av den s. k. civilanställningsfrågan äger för det fast anställda manskapets rekrytering, har länge erkänts och även framhållits av Riksdagen, som i skrivelser den 1 juni 1908 i sammanhang med beviljandet, i enlighet med därom avlåtna nådiga propositioner, av extra rekryteringsmedel uttalade, att enligt Riksdagens förmenande åtgärder av helt annan art än den då ifrågasatta vore av nöden för vinnande av en tillfredsställande rekrytering av manskapet vid armén, flottan och kustartilleriet, därvid särskilt frågan om beredande åt uttjänta militärer av civilanställning syntes Riksdagen vara att beakta.

Med hänsyn till den offentliga arbetsförmedlingens redan vunna utveckling och dess betydelse för de avgående värnpliktigas anställande i arbete har givetvis tagits under omprövning, huruvida icke ensamt genom dess medverkan även anskaffningen av fast anställt manskap samt detta manskaps civilanställning skulle kunna på ett tillfredsställande sätt bliva ordnad. Emellertid möter här den ur organisationssynpunkt viktiga svårigheten, att den offentliga arbetsförmedlingen saknar det praktiskt förmedlande centralorgan, vilket, på sätt nedan närmare utvecklas, för nu berörda syften torde bliva nödvändigt. Ej heller läser den offentliga arbetsförmedlingen kunna åtaga sig all den upplysnings- och anskaffningsverksamhet, som åtminstone tills vidare torde erfordras för att fylla vakanser inom armén och marinen samt för civilanställningsfrågans lösande. Om ock de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna böra även framgent anlitas, synes sålunda en särskild organisation bliva oundgänglig för rekryterings och civilanställningens ordnande.

Såsom här nedan även skall framhållas, torde i allt fall för det fast anställda manskapets civilanställning åtgärder erfordras, som gå utöver vad som kan innefattas under förmedlingsverksamhet.

Rekryteringen av stammanskap.

A. Armén.

Beviljade
rekryterings-
medel.

Såsom *ordinarie* rekryteringsbidrag har alltsedan år 1901 pläгат utgå 50 kronor för varje nyantagen volontär med en anställningstid av tre år. Härtill har Riksdagen årligen under anslaget till avlöning och rekrytering m. m. beviljat medel, beräknade till 50/3 kronor för varje i staterna uppfört manskapsvolontärnummer. I den mån dessa nummer icke kunnat besättas utan stått vakanta, har det ordinarie rekryteringsbidraget besparats och ingått till fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Genom nådigt brev den 6 september 1907 medgavs, att för underlättande av då pågående manskapsrekrytering vid armén finge utgå ett *extra rekryteringsbidrag*, vilket skulle beräknas efter 10 kronor för varje nummer, som till fyllande av manskapsnumerären — distinktionskorprals-, korprals- och vicekorpralsnummer däri inräknade — enligt 1908 års stater skulle besättas med nyanskaffad volontär eller rekapitulant, varjämte skulle beräknas *dels* 20 kronor för varje rekryt, med vilken redan träffats eller komme att träffas tjänstavtal att gälla från och med den 1 november 1907 eller från senare tidpunkt, *dels ock* likaledes 20 kronor för varje då (den 6 september 1907) anställd volontär, med vilken under samma år utgående tjänstavtal förlängdes med minst två år, samt 10 kronor för dylik volontär, som inginge avtal om allenast ett års förlängd tjänstetid. I samma nådiga brev föreskrevs därjämte bland annat, att ifrågavarande medel skulle av arméförvaltningen förskottsvis, mot redovisningsskyldighet, utbetalas till vederbörande regements- och kårchefer, att dessa skulle äga att förfoga över medlen för därmed avsett ändamål med iakttagande likväl, att så stor del som möjligt därav måtte tillkomma det anställda manskapet, *samt att*, sedan erforderliga omkostnader blivit bestridda, återstoden av det extra rekryteringsbidraget skulle, i den mån det lämpligen kunde ske, fördelas på det sätt, att vid samma truppförband rekryter och rekapitulanter, som anställdes för lika lång tid, av de för rekryteringen anvisade

ordinarie anslagsmedel och av det extra rekryteringsbidraget sammanlagt erhöles sinsemellan lika belopp, vilkas storlek skulle bestämmas i förhållande till anställningstidens längd och i intet fall finge överstiga 90 kronor.

Sedan dess har Riksdagen beviljat extra rekryteringsbidrag i enlighet med grunderna i nådiga brevet den 6 september 1907 jämväl till fyllande av manskapsnumerären enligt 1909, 1910, 1911, 1912, 1913 och 1914 års stater.

På grund av de alltjämt bestående svårigheterna vid rekryteringen fann sig därjämte 1913 års Riksdag föranlåten att, med bifall till en där- om avlåten nådig proposition, för fyllande av manskapsnumerären enligt 1914 års stater utöver omförmälda extra rekryteringsbidrag bevilja ett belopp å 25,000 kronor att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar såsom ett nytt tillfälligt rekryteringsbidrag tilldelas de truppförband, där det visat sig särskilt svårt att fylla förefintliga vakanser. Genom nådigt brev den 1 augusti 1913 har Kungl. Maj:t på sätt, som där (olika för olika truppförband) närmare angivits, fördelat sådana bidrag mellan 9 infanteriregementen samt de 3 truppförband av specialvapnen, som äro förlagda i Boden. Angående användningen av de sålunda anordnade medlen föreskrevs i samma nådiga brev bland annat, att det till vederbörande chefs förfogande ställda särskilda beloppet skulle i förhållande till den avtalade tjänstetidens längd lika fördelas mellan det manskap, som anställdes till fyllande av 1914 års stater genom vare sig nyanvärvning eller rekapitulation, samt att vid dispositionen av samtliga för rekrytering anvisade belopp skulle tillses, att vad som tilldelades rekryt eller rekapitulant i intet fall finge överstiga sammanlagt 135 kronor.

Enligt den föreslagna nya härordningen är det avsett, att de för manskapsavlöningen anslagna medel skola, i den mån de icke för samma ändamål tagas i anspråk, få enligt vissa grunder disponeras jämväl för rekryteringen. *Det nya härordningsförslaget.*

Med anledning härav har i staterna för år 1915 vidtagits den förändringen, att de för manskap anslagna avlöningsmedlen jämte de truppförbandet tillkommande rekryteringsmedlen, vilka sistnämnda förut beräknats gemensamt för samtliga truppförband, uppförts under särskild rubrik, skilda från övriga å vederbörande stat upptagna avlöningsmedel, varjämte i en »sammanfattning av de å truppförbandens stater upptagna medel till befälsavlöning samt manskapsavlöning och rekryteringsmedel» intagits en anmärkning av innehåll,

att de för manskapsavlöningen anslagna medel må, i den mån de icke för nämnda ändamål tagas i anspråk, av vederbörande regements-

(kår-)chef disponeras jämväl för rekryteringen m. m. i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, sålunda:

att de för vakant underbefälsbeställning av manskapet i stat anvisade avlöningsförmåner må under vakanstiden utgå till menig volontär eller till underbefäl av lägre grad än den vakanta beställningen,

att för anvärvning av rekryter högre rekryteringskostnader må utgå än de i vederbörlig stat därför beräknade medel,

att till värnpliktig, som uttagits till och utbildats såsom underbefäl eller beställningsman och som låter anvärva sig såsom volontär, må utbetalas »anställningspremie»,

att till underbefäl av manskapet, som efter rekapitulation tjänat minst sex år, må utbetalas »avskedspremie», och

att till musikelev må efter minst ett års anställning utbetalas »gratifikation»,

samt att vad av rekryteringsmedlen samt manskapsavlöningen ena året inbesparas jämväl ett kommande år må av regements-(kår-)chefen enligt samma bestämmelser disponeras.

Vid sådant förhållande hava för framtiden extra rekryteringsmedel tänkts icke vidare skola utgå.

1907 års
volontär-
kommission.

Redan 1907 års volontärkommission fäste sig särskilt vid den bristande enhetlighet, som då rådde vid olika truppförband i fråga om rekryteringsmedlens användning. Kommissionen uppvisade, att, medan vid vissa truppförband lega utgick till varje volontär med bestämt belopp, dess storlek i andra fall beräknats mer efter anställningstidens längd, under det att åter i andra fall rekryterna ej erhöilo någon lega vid anställningen, utan i stället alla under ett år å rekryteringsmedlen kvarvarande besparingar, sedan övriga utgifter gäldats.

Förhållandena i detta avseende angivas närmare av kommissionen i följande av densamma uppgjorda sammanställningar, vilka grundats på under år 1907 infordrade uppgifter:

I. Vid första anställningen.

A. Legan utgår med fast belopp, nämligen:

vid 1 regemente med	0 kronor
» 4 regementen »	5 »
» 6 » »	10 »

› 2	›	›	15 kronor	
› 2	›	›	20	›
vid 1	regemente	med	22	›
› 3	regementen	›	25	›
› 3	›	›	30	›
› 1	regemente	›	38	›

och

Anm. Vid 6 regementen utdelas dessutom möjligen uppkomna besparingar å rekryteringsanslaget; vid 8 regementen får rekryten högre lega, i vissa fall ända till 50 kronor, därest han anställdes utan värvare; och vid ett regemente insättes lega utom 5 kronor i postsparbanken.

B. Legans storlek beräknas efter anställningstidens längd och utgår:

a) vid 2 års anställning

vid 2	regementen	med	10 kronor,	
› 1	regemente	›	12	›
› 1	›	›	13	›
› 2	regementen	›	15	›
› 8	›	›	20	›
› 1	regemente	›	22	›
› 1	›	›	24	›

och

b) vid 3 års anställning

vid 1	regemente	med	15 kronor,	
› 1	›	›	18	›
› 2	regementen	›	20	›
› 2	›	›	25	›
› 1	regemente	›	28	›
› 8	regementen	›	30	›
› 1	regemente	›	33	›
› 1	›	›	36	›

och

c) vid 4 års anställning

vid 1	regemente	med	15 kronor,	
› 1	›	›	31	›
› 2	regementen	›	35	›

och

Anm. Även i detta fall förekommer det, att möjligen uppkomna besparingar å rekryteringsanslaget utdelas samt att rekryten erhåller högre lega, därest han anställes utan värvare.

C. Rekryten erhåller alla å rekryteringsanslaget uppkomna besparingar, sålunda vid anställning i regel ingen eller i alla händelser den mindre delen av legan.

Detta system tillämpas vid 13 regementen. Beloppet anges icke alltid, men synes röra sig omkring halva rekryteringsanslaget, d. v. s. 25 kronor.

Anm. I vissa fall utbetalas legan årsvis.

II. Vid förnyad anställning (rekapitulation) efter 3. tjänsteåret.

A. Legan utgår med bestämt belopp för varje år, nämligen:

vid 4 regementen med	10 kronor per år
» 1 regemente »	14 » » »
» 8 regementen »	15 » » »
» 2 » »	16 » » »
» 37 » »	16 ² / ₃ » » »

B. Vid ett regemente utgår ingen lega vid rekapitulation under ett år, med 25 kronor vid rekapitulation under 2 år.

Kommissionen förordade för sin del, att för alla truppförband måtte bestämmas, huru stor del av legan borde tillkomma volontären, och huru mycket av densamma, som borde utgå till värvaren. Vidare föreslog kommissionen, att rekryteringen måtte överlämnas åt särskilda rekryteringskommissioner vid varje regemente, vilka närmast under regementschefen skulle bära ansvaret för, att inga åtgärder uraktlätes, vilka kunde bidra till att hålla regementets eller kårens volontärstyrka fulltalig för därtill anslagna medel. För volontäranskaffningen skulle varje regemente tilldelas ett rekryteringsområde, vilket i allmänhet, så långt ske kunde, skulle sammanfalla med de inskrivningsområden, från vilka värnpliktiga tilldelades regementet.

Rekryteringsmedlens användning.

På fjärde försvarsberedningens föranstaltande hava uppgifter införskaffats angående rekryteringsmedlens användning under år 1913 vid truppförband tillhörande fjärde arméfördelningen. Dessa uppgifter hava sedermera kompletterats även beträffande övriga arméfördelningar samt Gottlands och Bodens trupper. Av dem framgår följande:

	Ersättning till volontärer.		Ersättning till värvare.		Resekostnader.		Särskilda kostnader för rekryteringskommissioner.		Annonsering.		Övriga utgifter.		Summa.	
I. Arméfördelningen	50 896	77	24 042	58	387	50	—	—	852	91	1 401	31	77 581	07
II. »	32 731	55	6 259	97	675	10	28	—	1 290	64	577	40	41 562	66
III. »	39 606	46	6 246	31	692	80	—	—	975	07	615	35	48 135	99
IV. »	50 248	56	22 761	44	7 210	42	1 362	19	650	67	7 110	32	89 343	60
V. »	26 940	62	10 954	02	1 059	60	—	—	720	82	2 309	22	41 984	28
VI. »	22 206	73	10 871	33	269	16	—	—	635	27	1 593	19	35 575	68
Gottlands trupper . .	12 315	86	1 864	—	860	10	—	—	342	08	67	13	15 449	17
Bodens trupper . . .	8 182	92	3 317	74	18	—	—	—	775	94	998	53	13 293	13
Summa	243 129	47	86 317	39	11 172	68	1 390	19	6 243	40	14 672	45	362 925	58

Beträffande förhållandena vid de särskilda regementena föreligger för fjärde arméfördelningens truppförband följande sammanställning, jämväl avseende år 1913:

	Ersättning till		Övriga kostnader.	Tillsammans.
	volontärer.	värvare.		
Svea livgarde	5 875·74	6 140·00	4 624·99	16 640·73
Göta livgarde	5 391·33	5 530·00	4 116·46	15 037·79
Livregementets grenadjärer	4 971·58	985·00	187·53	6 144·11
Södermanlands regemente	4 655·00	1 470·00	72·92	6 197·92
Vaxholms grenadjärregemente	3 512·61	2 536·00	488·39	6 537·00
Livgardet till häst	6 992·44	1 040·00	2 550·62	10 583·06
Svea artilleriregemente	6 610·25	1 625·00	1 390·90	9 626·15
Positionsartilleriregementet	2 634·29	2 300·00	397·00	5 331·29
Svea ingenjörkår	4 218·24	805·44	1 646·01	6 669·69
Fälttelegrafkåren	3 037·17	330·00	855·63	4 222·80
Svea trängkår	2 349·91	—	3·15	2 353·06
Summa	50 248·56	22 761·44	16 333·60	89 343·60

Per volontär räknat skulle fördelningen av rekryteringsmedlen vid de särskilda truppförbanden inom sistberörda arméfördelning för år 1913 ställa sig på sätt framginge av följande sammanställning:

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 118 häft. (Nr 162.) 2

	Rege- mente.	Till för- fogande ställt be- lopp. ¹	Beloppets ungefärliga användning per (anställd) volontär.			
			Ersättning (lega, hand- penning) till den anvärvade.	Ersättning (dusör) till värvare.	Omkostnader (annonsering, resor, läkar- undersökning m. m.) ²	Summa.
Rekrytering genom värvare.						
<i>Rekryter anställda på 2 år</i>	I. 1	63: 33	23: —	30: —	23: 30	76: 30
	I. 2	›	17: —	20: —	16: 33	53: 33
	I. 3	›	—	—	—	—
	I. 10	›	40: —	40: —	3: 33	83: 33
	I. 26	›	36: 33	30: —	12: —	78: 33
	K. 1	›	23: 33	20: —	20: —	63: 33
	A. 1	›	20: —	30: —	13: 33	63: 33
	A. 9	›	13: 56	40: —	9: 77	63: 33
	Ing. 1	›	—	—	—	—
	Ing. 3	›	—	—	—	—
<i>Rekryter anställda på 3 år</i>	I. 1	80: —	23: —	30: — à 50: —	23: 30	76: 30 à 96: 30
	I. 2	›	25: 50	40: —	14: 50	80: —
	I. 3	›	25: — à 45: —	30: — à 55: —	10: —	65: — à 110: —
	I. 10	›	45: —	60: —	5: —	110: —
	I. 26	›	48: —	35: —	12: —	95: —
	K. 1	›	40: —	20: —	20: —	80: —
	A. 1	›	25: —	40: —	15: —	80: —
	A. 9	›	30: 22	40: —	9: 78	80: —
	Ing. 1	›	35: —	30: —	15: —	80: —
	Ing. 3	›	43: —	20: —	17: —	80: —
Rekrytering utan anlitande av värvare.						
<i>Rekryter anställda på 2 år</i>	I. 1	63: 33	53: —	—	23: 30	76: 30
	I. 2	›	—	—	—	—
	I. 3	›	60: — à 70: —	—	3: 33	63: 33 à 73: 33
	I. 10	›	80: —	—	3: 33	83: 33
	I. 26	›	61: 33	—	12: —	73: 33
	K. 1	›	43: 33	—	20: —	63: 33
	A. 1	›	50: —	—	13: 33	63: 33
	A. 9	›	—	—	—	—
	Ing. 1	›	48: 33	—	15: —	63: 33
	Ing. 3	›	—	—	—	—
<i>Rekryter anställda på 3 år</i>	I. 1	80: —	53: —	—	23: 30	76: 30
	I. 2	›	40: 50	—	39: 50	80: —
	I. 3	›	70: — à 90: —	—	10: —	80: — à 100: —
	I. 10	›	105: —	—	5: —	110: —
	I. 26	›	78: —	—	12: —	90: —
	K. 1	›	—	—	—	—
	A. 1	›	65: —	—	15: —	80: —
	A. 9	›	—	—	—	—
	Ing. 1	›	65: —	—	15: —	80: —
	Ing. 3	›	63: —	—	17: —	80: —

¹ Dessutom har genom kungl. brevet den 1. aug. 1913 för fyllande av 1914 års stater anvisats till Södermanlands regemente (J 10) och Vaxholms grenadjärregemente (J 26) ett nytt extra rekryteringsbidrag à 2,220 kr. resp. 1,545 kr., vilket icke utgår med visst belopp per volontär.

² Besparingar à belopp, som enligt denna kolumn reserverats för omkostnader, fördelas vid årets slut på samtliga under året anvärvade rekryter.

För volontärs inställelse till tjänstgöring efter första anvärvningen samt hemresa efter erhållet avsked utgår enligt gällande avlöningsreglemente ingen särskild ersättning. Därför plägar volontärs resekostnad för inställelse till tjänstgöring ingå i anställningskostnaderna och utgå av rekryteringsmedlen. Endast volontärer, tillhörande Gottlands infanteriregemente, Bodens trupper och 6:te arméfördelningens truppförband utom Hälsinge regemente, äga, såvitt de anvärvats utom länet, erhålla fria resor såväl vid inställelse efter första anvärvningen som vid erhållet avsked.

Enligt av mig inhämtade uppgifter sker anskaffningen av rekryter i vissa fall gemensamt för hela regementet eller kåren, i andra fall särskilt för de olika kompanierna (skvadronerna, batterierna). Rekrytering på förstnämnda sätt uppgives äga rum vid 15 av de 59 uppgiftslämnande förbanden, vid 30 sker rekryteringen kompanivis och vid de återstående 14 användas båda de nu nämnda sätten.

Anskaffningen av rekryter.

Den närmaste ledningen av rekryteringsverksamheten handhaves vid truppförbanden i de fall, då rekryteringen sker regementsvis, vanligen av en officer, som i egenskap av rekryteringsofficer handlägger hithörande ärenden, varvid han stundom har till sitt förfogande en underofficer. När däremot anskaffningsarbetet sker kompanivis, utövas ledningen därav av kompanicheferna, någon gång med biträde av en för regementet gemensam rekryteringsofficer.

De svårigheter, som mött vid rekryteringen, hava i åtskilliga fall föranlett upprättandet under senare år av s. k. *rekryteringskommissioner*. Enligt de erhållna uppgifterna äro vid 11 truppförband dylika kommissioner i verksamhet. En kommission finnes inom en var av 1:sta, 2:dra och 3:dje arméfördelningarna; 4:de och 5:te fördelningarna hava vardera 2 kommissioner, och inom 6:te fördelningen återfinnas de återstående 4.

Vanligen består kommissionen av en regementsofficer såsom ordförande, en kapten (stundom två), en subalternofficer, en eller flera underofficerare och något underbefäl av manskapet. Flera kommissioner hava emellertid ett färre antal ledamöter, i ett par fall blott en officer och en underofficer.

För rekryteringen användes alltjämt i stor utsträckning *värvare*. Enligt de lämnade uppgifterna äger samarbete med sådana rum vid 49 av samtliga 59 truppförband. Värvarna anställas av vederbörande truppförband genom kontrakt, varvid i allmänhet överenskommelse träffas om den ersättning, som värvaren för olika fall har att uppbära.

Vederbörande militära myndigheter hava därjämte under senare år gång efter annan hänvänt sig till den *offentliga arbetsförmedlingen* för att genom dess medverkan erhålla rekryter.

Genom beslut den 30 maj 1913 föreskrev Kungl. Maj:t i samband med utanordnande av extra rekryteringsmedel, att den offentliga arbetsförmedlingen borde i största möjliga utsträckning anlitas för manskapsrekryteringen, på det att omkostnaderna för densamma måtte nedbringas och rekryteringsbidraget därigenom så mycket som möjligt komma manskapet till godo i form av ökad lega.

Också har från 46 truppförband uppgivits, att samverkan med arbetsförmedlingsanstalterna ägt rum för anskaffning av rekryter.

Enligt uppgifter från truppförbanden hava genom arbetsförmedlingsanstalts försorg under år 1913 förmedlats tillhopa 213 volontäranställningar.

B. Marinen.

Enligt gällande stater för flottan och kustartilleriet utgå lega, räknad efter 12 kronor 50 öre per man och år, samt övriga rekryteringskostnader, beräknade efter 40 kronor per man, därav högst 30 kronor tillfalla värvaren.

Genom särskilda nådiga brev den 18 oktober 1912 och den 15 augusti 1913 har vad flottan angår medgivits, att en rekapitulationspremie av högst 150 kronor finge under vissa villkor tilldelas den, vars anställningstid utginge vartdera årets höst och som toge förnyad anställning.

Genom nådigt brev den 9 januari 1908 medgavs även för flottan och kustartilleriet, att extra rekryteringsbidrag skulle få utgå för fyllande av 1908 års stater under enahanda villkor, som ovan angivits beträffande armén. Sedermera har emellertid sådant rekryteringsbidrag icke utgått vid marinen.

De sammanlagda nettoutgifterna för rekryteringen inom marinen under år 1913 framgå av följande sammanställning:

	Karlskrona station.	Stockholms station.	Karlskrona kustartilleriregemente.	Vaxholms kustartilleriregemente.	Summa.
Ersättning till rekryter	11 813·39	6 586·97	6 754·17	9 487·50	34 642·03
Ersättning till värvare	4 818·36	2 740·00	4 440·00	5 832·00	17 830·36
Resekostnader	1 319·60	1 123·55	—	620·03	3 063·18
Läkarundersökning	—	—	—	35·00	35·00
Annonsering	5 773·20	3 596·26	—	677·66	10 047·12
Trycksaker	683·42	40·00	—	104·25	827·67
Övriga kostnader	48·75	3 725·00	—	61·11	3 834·86
Summa kronor	24 456·72	17 811·78	11 194·17	16 817·55	70 280·22

Ersättning för rekryts inställelse till tjänstgöring samt för hans hemfärd efter tjänstetidens slut utgår dessutom.

Rekryteringen vid flottan skall för vardera av Stockholms och Karlskrona stationer verkställas inom de inskrivningsområden, från vilka värnpliktiga uttagas till eller tilldelas stationen. Vid kustartilleriet äro särskilda rekryteringsområden ej tilldelade de olika regementena eller detachementen.

Vid var och en av flottans stationer finnes under chefen för underofficers- och sjömanskårerna en underofficer, som förmedlar anvärvning av rekryter, då sådan ej sker genom värvare. I flertalet fall sker dock anställningen genom värvare. Dessutom äger varje underofficer, underofficerskorpral och korpral vid flottan rätt att anvärva manskap. Blott i ett ringa fåtal fall har anställning skett genom medverkan av den offentliga arbetsförmedlingen. Särskild rekryteringskommission finnes ej vid flottan.

Vid kustartilleriets regementen (detachment) antagas rekryter av regementschefen (detachementsbefälhavaren), som även ombesörjer för rekryteringen erforderlig annonsering; men någon för regemente (detachment) i dess helhet gemensam rekryteringskommission finnes icke, utan anskaffningen av rekryter sker kompanivis genom kompanichefernas försorg. Kompanicheferna anlita härvid värvare, offentliga arbetsförmedlingsanstalter eller till hemorten permitterat manskap.

I en av chefen för marinstaben den 15 april 1914 avgiven utredning föreslår denne, förutom ökande av rekryteringsmedlen, ett mer planmässigt

ordnande av rekryteringen vid flottan, varigenom vakanserna skulle kunna nedbringas. Såsom nu är fallet — anför marinestabschefen — anskaffas rekryter till sjömanskårerna genom värningsförrättare antagna av vederbörande stationsbefälhavare. Då den mångfald av göromål, som tillkomme sistnämnda myndighet, icke medgäve innehavaren att ägna all den tid och uppmärksamhet, som torde vara erforderlig, åt anställandet av lämpliga rekryteringsombud överallt, där så kunde erfordras, samt åt tillsynen däröver, att sagda personer verkligen lägga sig vinn om att anskaffa manskap, föreslår marinestabschefen, att bestyret med rekryteringsordnande och rekryteringsombuds anställande för såväl sjömans- som skeppsgossekårerna måtte anförtros åt en enda person, vilken syntes böra vara sjöofficer av regements-officers grad och tjänstgörande i sjöförsvarsdepartementets kommando-expedition. Sagda person borde äga rättighet att antaga rekryteringsombud och medelst inspektioner övertyga sig om att de antagna ombuden verkligen vinnlägga sig om anskaffandet av manskap till ovannämnda kårer. Han borde även utarbета och, sedan nödiga penningmedel anvisats, låta trycka och utdistribuera de broschyrer och annonser angående anställning av manskap vid flottan, som syntes erforderliga, för att kännedom härom måtte bli allmänt spridd inom landet. Till sagda befattningsinnehavare, vilken i denna egenskap lämpligen torde benämnas »flottans rekryteringschef», skulle vederbörande kärchefer direkt kunna hänvända sig i frågor angående rekryteringen.

Departementschefens yttrande.

Rekryteringen av stammanskapet vid armén och marinen företer en brokig växling av olika system och medel, som här endast kunnat i sina huvuddrag antydas.

Denna olikhet kan väl i många fall förklaras av de särskilda förhållandena och betingas till och med stundom av dessa, men synes ur andra synpunkter icke vara ägnad att befrämja rekryteringen i stort.

Mot rekryteringsorganisation kan göras gällande, att densamma icke betraktats såsom en försvarets — eller ens vapenslagets — gemensamma angelägenhet och att den till följd härav kommit att sakna den enhetlighet, som torde vara oundgänglig för att vinna tillfredsställande resultat. Arméns och marinens olika truppförband hava alla under skilda former och på olika vägar mer eller mindre energiskt verkat för rekrytanskaffningen, men dessa ansträngningar hava skett utan inbördes samarbete, ja ofta under direkt och öppen inbördes konkurrens. Den verksamhet, som nu utförts för särskilda delar av försvaret, skulle,

enhetligt ordnad, kunnat med samma arbete och kostnad bliva till större gagn i det hela. Sannt är å andra sidan, att just känslan av att arbeta för sitt eget regemente, sitt eget kompani måste för en befattningshavare innebära en eggelse, vars kraft och nytta ej bör underskattas. Vid en lösning av anskaffningsfrågan synes därför detta stimulerande moment icke böra borttagas. En systematisering eller centralisering bör genomföras endast beträffande de sidor av verksamheten, som enligt sin natur med största effekt böra ordnas enhetligt och bedrivs i större skala.

Vid sidan av det lokala anskaffningsarbete, för vars främjande de lokala krafterna framgent som hittills böra tagas i anspråk, synas mig, såsom redan antytts, åtgärder böra vidtagas för en centraliserad och efter allmänna grunder planlagd rekrytering.

Åt lokala kommissioner torde fortfarande böra vara överlämnat att organisera det anskaffningsarbete, som bör anordnas i orterna, samt att tillhandagå den offentliga arbetsförmedlingen och sökande till volontäranställning med erforderliga upplysningar rörande anställningsförhållanden m. m.

En centraliserad, hela landet omfattande rekryteringsmyndighet skulle däremot hava till uppgift att ledande och dirigerande inverka på rekryteringen vid de olika truppslagen och truppförbanden samt att med uppmärksamhet följa dess utfall och gång, därvid inverkande förhållanden och därför bedriven verksamhet.

Sålunda skulle denna myndighet göra framställningar och avgiva förslag rörande volontär- och manskapsanställningen samt rörande olika medel för dess direkta och indirekta främjande. Rörande legan och dess lämpligaste fördelning skulle den yttra sig, likasom även rörande rekryteringsorganiserande i olika avseenden. I fråga om läkarundersökning för erhållande av volontäranställning, volontärs inställelse till tjänstgöring m. m. skulle den verka för enhetliga och lämpliga bestämmelser och åtgärder. Den skulle även i allmänhet söka inom ramen av utgående anslag befordra manskapets bästa med hänsyn till dess förmåner i löner m. m. under anställningstiden.

Till den centrala myndigheten torde även böra överlämnas den allmänna upplysningsverksamhet, som kan behövas för att vid lämpliga tidpunkter fästa arbetssökandes uppmärksamhet på de vid armén och marinen förefintliga anställningsmöjligheterna. Härvid synes bland annat böra anlitas gemensam annonsering, som i större skala torde kunna anordnas med billigare kostnad, än vad nu sker medelst en mängd spridda smärre annonser för särskilda regementen eller till och med kompanier. Vidare skulle denna myndighet hava att på lämpligt sätt lämna uppgifter om den med militärtjänstgöringen förenade allmänna utbildningen samt i

övrigt verka för en rättvis värdesättning av tjänstens ekonomiska villkor och utbildande betydelse ävensom undanröja felaktiga föreställningar därutinnan. Till den offentliga arbetsförmedlingen, med vilken centralmyndigheten skulle stå i omedelbar förbindelse, skulle den regelbundet lämna rapporter rörande manskapsbehovet vid olika truppförband, på det att arbetsförmedlingsanstalterna alltid måtte förfoga över erforderliga upplysningar till ledning för sin förmedlingsverksamhet med avseende å dylika platser.

Den ifrågasatta centralmyndigheten bör organiseras med särskild hänsyn till dess ovan angivna uppgifter. Men då den tillika torde böra handhava den centrala verksamheten för beredande av civila anställningar åt det fast anställda och i viss mån även åt det värnpliktiga manskapet efter slutad tjänstgöring samt alltså bliva ej blott en rekryterings-, utan ock en civilanställningsmyndighet, måste dess organisation ordnas på ett sätt, som lämpar sig jämväl för denna dess uppgift.

Jag återkommer nedan till frågan härom.

Civilanställning av manskap.

*Departement-
schetsche-
fens
yttrande.*

Volontärtjänsten vid armén eller anställningen såsom stammanskap vid marinen intager i förhållande till andra statens befattningar och tjänster såtillvida en särställning, som densamma i allmänhet endast tager sin man i anspråk under en begränsad tid av ett fåtal år. Den anställde bindes genom kontrakt vid sitt arbete för viss tid. En mindre del av de sålunda antagna erfordras för att rekrytera underofficerskårerna och erhåller sålunda sin framtid betryggad på samma sätt som andra statsfunktionärer. Men den större delen, som av ett eller annat skäl icke lämpar sig för eller önskar dylik befordran, kan av militära skäl ej behållas i sin befattning längre än ett jämförelsevis ringa antal år. De flesta pläga också sträva att snarast möjligt avsluta denna sin tjänstgöring för att, innan det är för sent, komma in på ett med hänsyn till framtiden mer betryggande yrke, en definitiv levnadsbana. För det fast anställda manskapet vid armén och marinen finnes sålunda icke den säkerhet för framtiden, som i allmänhet eljest kännetecknar statstjänsten och gör denna eftersökt. Det är sålunda förklarligt, att den ifrågavarande militärtjänsten icke tett sig lika lockande för

de arbetssökande som statsbefattningar eljest pläga göra, samt att man vid rekryteringen icke haft att välja bland många utbud och icke ens med reducerade anspråk på kvalifikationer kunnat erhålla erforderligt antal volontärer.

Uppenbart är, att nämnda för rekryteringen menliga förhållande skulle väsentligen förändras, därest bättre utsikter till framtida försörjningsmöjlighet kunde tillförsäkras det vid armén och marinen anställda manskap, som under viss minimitid och på ett hedrande sätt fyllt sin tjänsteplikt. Erfarenheterna från andra länder giva oförtydligt tillkänna, att en effektiv anordning i sådant syfte är av synnerligen stor betydelse för rekryteringsens befrämjande. I samma riktning pekar den iakttagelse, som kunnat göras även i vårt land, nämligen att vid de truppslag, där manskap i sin tjänstgöring kunnat inhämta kunskaper, som gjort det särskilt lämpat och i allmänhet självskrivet till vissa befattningar, hinder icke mött för god rekrytering; så har i stort sett varit fallet vid kavalleri, träng m. m.

Det är alltså för försvaret ett intresse av synnerlig betydelse att i möjligaste mån befordra den s. k. civilanställningen vid avgång av fast anställt manskap vid armén och marinen. Med ett dylikt omhändertagande av volontären (stammanskapet) kan det också förväntas, att volontärinstitutionen skall ställa sig för staten billigare, än om man för tillgodoseende av krigsmaktens behov av volontärer är hänvisad uteslutande till att i erbjudande af löneförmåner tävla med den civila arbetsmarknaden.

Det har visat sig, att den avgående volontären erkännes vara särdeles väl kvalificerad för vissa civila befattningar. I sådant avseende är det ej ensamt militärtjänsten såsom sådan, som giver bättre förutsättningar, utan även den undervisning jämväl i allmänbildande ämnen, som i stor omfattning ingår i manskaps- och underbefälsutbildningen vid armén och marinen. För åskådliggörande av sistnämnda förhållande har jag låtit uppgöra en särskild redogörelse, vilken såsom bilaga (*Bil. 1*) torde få åtfölja denna proposition.

Såsom av mitt yttrande till statsrådsprotokollet vid propositionen angående ny härordning framgår, är det avsett, att denna sida av volontärutbildningen skall ytterligare utvecklas, i syfte bland annat att göra den avgående volontären bättre kvalificerad till erhållande av lämplig civil befattning, som kan vara för honom eftersträvansvärd.

I statens verksamhet för befordrande av civilanställning lär emellertid även böra ingå en direkt förmedling av anställningar för f. d. volontärer såväl i allmänhet som särskilt i statens egen civila verksamhet.

I enlighet med vissa i 1874 års statsverksproposition angivna grunder bestämdes i nådigt brev den 12 juni 1874 till arméförvaltningen

Hittills utfärdade föreskrifter.

Bihang till senare Riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 118 häft. (Nr 162.) 3

bland annat, att manskapet vid värvade garnisonsregementen, som med välförhållande tjänat minst 9 år, borde vid avskedet beredas företrädesrätt framför andra till passande beställningar inom järnvägs-, telegraf-, fångvårds-, post- och tullstaterna samt städernas poliskårer, såvitt manskapet besutte de för befattningarnas utövande erforderliga insikter och egenskaper.

Genom kungörelse den 27 maj 1881 erinrades om innehållet i nyss nämnda nådiga brev samt förordnades, att icke någon skulle kunna antagas till vaktmästare i lantförsvarsdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, lantförsvarsdepartementets kommandoexpedition, arméförvaltningen samt alla övriga under nämnda departement lydande staber, skolor, förråd eller andra allmänna inrättningar, med mindre han fullgjort de för kompetens till korprals- eller andrekonstapelsbefattning föreskrivna villkor.

Den 27 maj 1898 avlät Kungl. Maj:t till chefen för 4:de arméfördelningen en skrivelse av innehåll, att distinktionskorpral (förstekonstapel) eller korpral (andrekonstapel) vid värvat truppförband, som i sådan egenskap tjänat minst 2 år, skulle efter väl vitsordad tjänstetid av minst 5 år under de i nådiga brevet den 12 juni 1874 angivna förutsättningar vid avskedet beredas den företrädesrätt till beställningar inom järnvägs-, telegraf-, fångvårds-, post- och tullstaterna, varom i samma nådiga brev stadgas.

Genom nådigt brev den 10 februari 1899 medgavs, att lokal finge upplåtas för en civilanställningskommission inom 4:de arméfördelningen, och att 1,900 kronor finge till arméfördelningschefen utbetalas för avlöning av sekreterare (1,000 kr.), för möbler, eldning, städning och expenser. Under varje följande år har Kungl. Maj:t beviljat 1,000 kronor till sekreterare och 600 kronor till expenser.

Kommissionen består av arméfördelningschefen och en regements-officer för vart och ett av 4:de arméfördelningens värvade truppförband. Den började sin verksamhet under hösten 1899.

Genom nådiga brev den 15 maj 1903 och den 3 juni 1904 har Kungl. Maj:t för vart och ett av åren 1903 och 1904 medgivit, att 900 kronor finge ställas till civilanställningskommissionens förfogande för att bereda avskedat underbefäl av manskapsklassen vid värvade armén, som vunne anställning för provtjänstgöring vid postinspektionens järnvägspost, en ersättning av 2 kronor 25 öre om dagen under provtjänstetiden.

Vidtagna
anordningar
vid trupp-
förbanden

Vid en del truppförband hava inrättats särskilda *civilanställnings-* eller *platsanskaffningskommissioner* för avgående fast anställt manskap, mer undan-

tagsvis även för värnpliktiga efter avslutad tjänstgöring. Hittills hava endast 12 av arméns samtliga truppförband upprättat dylika kommissioner, nämligen 8 infanteriregementen, 2 kavalleriregementen, 1 fältartilleriregemente och 1 trängkår. Förekomsten av permanenta organisativa anordningar för beredandet av civilianställning är talrikast inom 1:sta arméfördelningen, där dylika anordningar förekomma vid tre infanteriregementen och ett kavalleriregemente. I övrigt äro civilianställningskommissioner inrättade inom 2:dra arméfördelningen vid ett infanteriregemente samt fördelningens trängkår, inom 4:de arméfördelningen vid ett infanteriregemente, vartill kommer den för i Stockholm garnisonerade truppförband gemensamma civilianställningskommissionen, inom 5:te arméfördelningen vid två infanteriregementen och inom 6:te arméfördelningen vid ett infanteriregemente samt vid fördelningens kavalleri- och fältartilleriregementen. Inom 3:dje arméfördelningen samt vid Gottlands och Bodens trupper förekomma inga särskilda organisativa anordningar för beredandet av civilianställning. Vid åtta av de truppförband, där civilianställningskommissioner äro upprättade, avser kommissionens verksamhet jämväl att förmedla volontäranskaffning åt vederbörande regemente eller kår. Vid Svea och Göta livgarden, Upplands infanteriregemente samt Boden-Karlsborgs artilleriregementes detachment i Boden skola under loppet av innevarande år särskilda kommissioner inrättas för beredande av civilianställning.

Kommissionerna äro sammansatta av representanter för vederbörande truppförbands officers- och underofficerskårer. I sex kommissioner är även manskapsklassen representerad med ett eller flera underbefäl. En regementsofficer är i regel ordförande; de övriga ledamöterna utgöras av kompani-(skvadrons-, batteri-)officerare, underofficerare samt underbefäl av manskapet, av varje befälsklass en till tre medlemmar. De utses i allmänhet av vederbörande regements- eller kårchef, men i vissa fall välja underofficerskåren och manskapet själva sina representanter i kommissionerna. Vid en av dessa utses representanterna för manskapsklassen av officerare och underofficerare i kommissionen.

Genom regementsorder den 8 oktober 1913 tillsattes vid Karlskrona kustartilleriregemente en platsförmedlingskommitté med uppgift att bereda hjälp åt regementets manskap att efter avgång ur tjänsten erhålla lämpliga civila anställningar. Kommittén består av regementschefen, tvenne andra officerare, en underofficer och två underofficerskorpraler. Det löpande arbetet utföres av ett arbetande utskott om tre ledamöter.

I övrigt finnas ej särskilda dylika kommissioner vid flottan eller kustartilleriet.

*Samverkan
med arbets-
förmedlings-
anstalter.*

För beredande av anställning åt f. d. volontärer har vidare i vissa fall åstadkommits ett organiserat samarbete mellan regementena och den offentliga arbetsförmedlingen.

Sälunda kom redan under år 1911 till stånd samverkan mellan anstalterna i Stockholm, Jönköping, Malmö och Skara samt vissa å dessa orter förlagda truppförband. I Stockholm representerades truppförbanden av 4:de arméfördelningens civilanställningskommission. Föreståndaren vid Jönköpings-anstalten bereddes tillfälle att strax före mötes- och kapitulationstidernas slut göra personliga besök å Skillingaryds lägerplats. At honom uppläts expeditionsrum, där förmedlingsarbetet kunde ske; anslag med uppgifter om tid och plats, varå föreståndaren kunde träffas, uppsattes i baracker, soldathem, mathallar m. fl. för manskapet tillgängliga lokaler. Dessutom tillkännagavs genom order, när arbetsförmedlingens föreståndare kunde träffas på platsen. Härvid organiserades samarbete med en vid Jönköpings regemente bildad särskild rekryterings- och civilanställningskommission. Även i Malmö och Skara förekom något liknande.

I skrivelse den 26 juli 1913 hänvände sig chefen för 2:dra arméfördelningen till styrelserna för de inom arméfördelningsområdet förefintliga länsanstalterna — i Östergötlands och Jönköpings län samt Kalmar läns norra och södra landstingsområden — med förfrågan, huruvida styrelserna ansåge lämpligt att genom samarbete mellan vederbörande militära och arbetsförmedlingsmyndigheter tillämpa vissa av 1912 års arbetsförmedlingskonferens uppställda allmänna principer för rekrytering och civilanställning.

Då de offentliga anstalterna ställde sig sympatiska till det föreslagna samarbetet, ingick arméfördelningschefen den 7 augusti 1913 till Kungl. Maj:t med anhållan om bemyndigande att under en tid av tre år få anställa försök i enlighet med nyss angivna grunder.

Arméförvaltningen, som yttrade sig över framställningen, tillstyrkte nådigt bifall till densamma. För civilanställningen skulle inga andra utgifter behöva förekomma än till lokalhyra för arbetsförmedlingskontor å de icke kasernerade regementenas övningsplatser under tiden från och med den 1 september till regementsövningarnas slut, därest erforderliga lokaler icke skulle kunna avgiftsfritt tillhandahållas av respektive regementen. Arméförvaltningen ansåg i likhet med arméfördelningschefen, att dessa kostnader lämpligen kunde bestridas av de enskilda lägerkassorna.

Vid föredragning av detta ärende den 22 augusti 1913 fann Kungl. Maj:t gott medgiva, att, därest å någon av ifrågavarande övningsplatser lokal för tillfälligt arbetsförmedlingskontor under tiden från och med den 1 nästkommande september till regementsövningarnas slut icke kunde

erhållas inom någon kronan tillhörig byggnad, från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter finge utbetalas ersättning för hyra av sådan lokal.

Sedan Kungl. Maj:t sålunda lämnat sitt medgivande till anordnandet av ifrågavarande försök, vidtogos omedelbart de åtgärder, som angivits i arméfördelningschefens framställning.

Jämväl på andra platser visade sig, väsentligen till följd av arbetsförmedlingskonferensens uttalanden, ett ökat intresse för civilanställningens befrämjande genom den offentliga arbetsförmedlingens medverkan.

Redan den 8 december 1904 uppdrog Kungl. Maj:t åt en kommitté, den s. k. civilanställningskommittén, att verkställa utredning och avgiva förslag dels angående beredandet av företrädesrätt för avskedat underbefäl vid armén, flottan och kustartilleriet till vissa lägre beställningar i statens tjänst, dels ock angående lämpliga åtgärder för underlättandet av sådant underbefäls inträde i statens eller annans tjänst. Kommittén avgav sitt betänkande den 8 mars 1906.

1904 års
civilanställ-
ningskom-
mitté.

Kommitténs förslag innehåller i huvudsak följande.

Var, som i egenskap av fast anställd eller värnpliktig tjänstgjort såsom krigsman under tid, ej understigande fem år, därav minst tre år såsom underbefäl vid armén eller i motsvarande anställning vid flottan eller kustartilleriet, samt under denna sin tjänstetid uppnått minst tjugusex levnadsår och såväl i som utom tjänsten sig redligen och väl skickat, skulle på grund av intyg härom (civilanställningsbetyg) åtnjuta viss företrädesrätt till civil anställning i statens verk och inrättningar.

Företrädesrätten skulle innebära, att den, som uppfyllde de för densamma stadgade villkor, skulle, omedelbart eller efter fullgörande av den övnings- eller provtjänstgöring, som kunde erfordras, äga

a) att framför annan ifrågakomma till sådan å stat uppförd eller eljest med ständig avlöning förenad civil befattning i statens tjänst, som förklarats skola åt underbefäl *särskilt förbehållas*, samt

b) att för erhållande av civil befattning i statens tjänst av beskaffenhet att, ehuru icke åt underbefäl *särskilt förbehållen*, likväl kunna åt underbefäl upplåtas, *framför annan antagas* till tjänstgöring inom verk eller inrättning, varunder dylik befattning hör, och *efter ett års* väl vitsordad tjänstgöring därstädes få tillgodoräkna sig viss del av den militära tjänstetiden såsom tjänstetid inom verket eller inrättningen.

För företrädesrättens åtnjutande skulle i varje fall erfordras att uppfylla de särskilda fordringar, som för anställningens erhållande kunde vara föreskrivna.

Kungl. Maj:t skulle hava att bestämma ej mindre vilka civila befattningar i statens tjänst, som skulle särskilt förbehållas åt underbefäl, än även till vilken tjänstgöring inom statens verk och inrättningar underbefäl, som uppfyllde sagda villkor, skulle äga att framför andra antagas. I dessa hänseenden avgav jämväl kommittén förslag. Till det förra slaget av befattningar skulle höra, förutom en del befattningar vid försvarsförvaltningen, flertalet vaktmästarbefattningar vid statens verk, polisuppsyningsmans- och motsvarande befattningar vid polisbevakningen å landsbygden samt vissa andra i allmänhet mer enstaka befattningar. Till det senare slaget skulle huvudsakligen höra befattningar såsom postbetjänt, linjearbetare och extra betjänt vid telegrafverket, extra betjänt vid järnvägens distriktsförvaltningar, vid den lokala tullförvaltningen, kustbevakningen och gränsbevakningen samt såsom extra kronojägare vid skogsstaten.

Tillgodoräknande av militär tjänstetid såsom tjänstetid inom staten tillhörande verk eller inrättning skulle ske sålunda, att av den militära tjänstetiden tredjedelen, dock i intet fall mer än tre år, skulle anses motsvara tjänstgöring under lika lång tid inom verket eller inrättningen. Tillgodoräknande av tjänstetid skulle dock icke föranleda åsidosättande av allmänt gällande bestämmelser angående företräde på grund av skicklighet och pålitlighet i allmänhet samt duglighet särskilt för den anställning, varom vore fråga.

Företrädesrätt skulle till de åt underbefäl särskilt förbehållna befattningar upphöra att gälla i regel för underofficer vid utgången av trettiosjätte och för annat underbefäl vid utgången av trettionde levnadsåret.

Underbefäl eller likställd krigsman skulle kunna få med bibehållande enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelade, av sina avlöningsförmåner vid krigsmakten efter vederbörande befälhavares beprövande erhålla sammanlagt tre månaders tjänstledighet för fullgörande av övnings- eller provtjänstgöring, som för vinnande av civil anställning i statens verk och inrättningar kunde erfordras.

De verkställighetsåtgärder, vilka från statens sida påkallades för att åt innehavare av civilanställningsbetyg bereda dessa förmåner, skulle, i den mån de icke ankomme på annan offentlig myndighet, ombesörjas enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelade, dels av en för hela landet gemensam i Stockholm inrättad *civilanställningskommission*, dels ock av *förmedlingskommissioner*, en för varje inskrivningsområde med undantag av Stockholms, för vilket senare civilanställningskommissionen skulle vara förmedlingskommission.

Civilanställningskommissionen skulle bestå av en generals- eller amiralsperson såsom ordförande samt två militära och två civila ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t för en tid av tre år i sänder. Av de militära ledamöterna skulle den ena tillhöra armén och den andra flottan eller kustartilleriet.

Inskrivningsområdes förmedlingskommission skulle utgöras av ordförande samt minst två ledamöter, utsedda enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t utfärdade.

De *militära* myndigheterna biträdde i allmänhet kommitténs förslag, med vissa tillägg och förändringar. Chefen för 5:te arméfördelningen ansåg, att civilanställningen borde åstadkommas utan tvångsåtgärder och efter friare principer än de av kommittén föreslagna.

*Yttranden
över civilan-
ställnings-
kommitténs
förslag.*

Av de *civila* myndigheterna uttalade sig flertalet emot förslaget i dess av kommittén angivna form och anmärkte mot detsamma, att ämbetsverkens funktion kunde skadas genom företrädesrätten, att tillräckligt antal företrädesberättigade icke alltid funnes att tillgå, när det behövdes, att de civila komme att avhålla sig från att taga anställning såsom extra betjänte, när de kunde befara att bliva förbigångna vid ordinarie platsers tillsättande, att det vore orättvist att inom verket mindre meriterade finge försteg framför mera förtjänta, m. m.

I några fall gjordes gällande, att understundom längre tids provtjänstgöring vore nödvändig, men att sådan icke torde vara förenlig med militärtjänsten.

Vissa myndigheter ifrågasatte ytterligare utredning.

Järnvägsstyrelsen framhöll, att här givetvis föreläge ett viktigt statsintresse, som borde i görligaste mån tillgodoses; och hade i betraktande härav styrelsen vid frågans behandling låtit sig angeläget vara att söka, i vad på styrelsen ankomme, befrämja de ifrågasatta åtgärderna, dock givetvis med de inskränkningar, som ur järnvägstjänstens synpunkt eller av de vid statens järnvägar rådande förhållanden betingades.

Det föreliggande förslaget rörande företrädesrätt till antagande i tjänstgöring vore för statens järnvägars vidkommande väl vidsträckt, och syntes det styrelsen ur järnvägstjänstens synpunkt nödigt, att, såsom ock på vissa håll i utlandet syntes äga rum, viss inskränkning i avseende på företrädesrätten bestämdes, på det järnvägsförvaltningen, som ju i främsta rummet hade att taga hänsyn till de sökandes användbarhet i järnvägstjänsten, icke måtte i alltför stor utsträckning bindas i sina anordningar för dess rationella skötsel.

Efter noggrannt överbägende av de på saken inverkan de omständigheter hade styrelsen stannat därvid, att efter i förekommande fall erforderlig övnings- eller provtjänstgöring företrädesrätt att antagas till tjänstgöring skulle inom de olika grupperna av den extra personalen vid varje distrikt i allmänhet beredas ifrågavarande underbefäl beträffande *var fjärde* ledig plats i varje särskild grupp, styrelsen dock givetvis obetaget att i brådskande fall eller där eljest vore av nöden vidtagna erforderliga anordningar för järnvägstjänstens behöriga uppehållande.

Enligt de i kommitténs betänkande lämnade uppgifter om anställd extra personal inom de stora lägsta grupperna vid ban-, maskin- och trafikavdelningarna, eller extra banvakt-, putsar-, pumpar-, kolvakts- och stationskarlsgrupperna, skulle antalet härav utgöra i runt tal 3,700 och sålunda, efter en beräknad medeltjänstetid vid första ordinarie anställning av 4 år, rekryteringen per år inom dessa grupper uppgå till 925 personer. Med den av styrelsen nu i utsikt ställda ökade möjlighet för ifrågavarande underbefäl att ifrågakomma till antagande skulle årligen beträffande ungefär 230 av de lediga platserna inom nämnda stora grupper beredas företrädesrätt för sagda underbefäl. Under antagande, att omkring 300 av de under åren 1900—1904 vid statens järnvägar anställda f. d. militärer haft underbefäls grad eller således i runt tal 60 om året, framginge av ovanstående, att genom styrelsens förslag väsentlig förbättring skulle vinnas uti ifrågavarande underbefäls utsikter att efter militärtjänst vinna anställning vid statens järnvägar.

Mot den enligt förslaget efter ett års väl vitsordad tjänstgöring inträdande rätt till tjänsteårsberäkning, för så vitt därigenom, såsom ock i främsta rummet syntes vara avsett, skulle ernås större befordringsmöjligheter till ordinarie befattning än enligt vanliga regler, vore, under förutsättning av ovanberörda inskränkning i företrädesrätten, från styrelsens tida intet att erinra. Styrelsen hade därvid särskilt tagit i betraktande, att denna tjänsteårsberäkning icke skulle föranleda åsidosättande av allmänt gällande bestämmelser angående företräde på grund av skicklighet och pålitlighet i allmänhet samt duglighet särskilt för den anställning, varom vore fråga.

För vinnande av det åsyftade målet syntes det styrelsen vara önskligt, att de bestämmelser i ämnet, som komme att tillämpas vid statens järnvägar, genom föreskrift i koncession eller vid beviljande av statsunderstöd kunde i tillämpliga delar bliva gällande även för enskilda järnvägar.

Telegrafstyrelsen ansåg sig icke kunna biträda kommitténs förslag, i vad det avsåge beredande av företrädesrätt åt volontärer såsom materialvak-

ter vid telegrafverket. Dessa befattningar ansåges nämligen kräva viss tids förutvarande anställning såsom linjearbetare eller linjeunderbefäl. I avseende å anställning såsom linjearbetare eller e. o. betjänt vid distriktsförvaltningarna fann sig däremot styrelsen oförhindrad att tillstyrka kommitténs förslag, något som enligt styrelsens mening jämväl innebure, att innehavare av civilanställningsbetyg skulle även i avseende å den efter viss tjänstgöringstid inträdande förhöjningen i avlöning äga att tillgodoräkna sig en del av sin militära tjänstetid.

Generaltullstyrelsen förmälte sig förutsätta, att statsverkets intresse med nödvändighet krävde meddelande av bestämmelser i den av kommittén angivna riktning och fann sig icke böra avstyrka antagande av de väckta förslagen, mot vilka styrelsen ej hade något väsentligt att erinra.

Fångvårdsstyrelsen anförde, att den, i betraktande av vådan av den civila personalens avskräckande från tillfällig tjänstgöring vid fångvården, ansåge, att den i förslaget till civilanställningsförordning givna bestämmelsen om rätt att i den civila anställningen tillgodoräkna sig militär tjänstetid borde förklaras icke vara tillämplig å den vid fångvården anställda personal. Men borttoges denna förmån, kvarstode av det hela allenast en rätt för arméns underbefäl att framför andra antagas till tjänstgöring såsom extra ordinarie konstapel, en rätt som, även den, måste i väsentlig mån begränsas. Då det fortfarande bleve nödvändigt vid ett eller annat fängelse att för tillfällig tjänstgöring antaga civila, men utsikten att erhålla lämpliga sådana skulle fångvården betagas, om den civile, som en gång mottagit tillfälligt förordnande och på hedrande sätt skött detsamma, ändock måste beräkna att vid ifrågakommande nytt förordnande bliva förbigången av förste sig anmälade krigsman med civilanställningsbetyg, fordrade nämligen fångvårdens intresse, att i dylikt fall innehavaren av sådant betyg icke därigenom vore tillförsäkrad någon företrädesrätt framför förut anställd civil. Härtill komme, att enligt gällande föreskrifter vid antagande av vaktbetjäning avseende företrädesvis borde fästas vid sökande, som bland i övrigt lika lämpliga personer ägde insikt i hantverk eller handslöjd, däruti undervisning kunde meddelas fångpersonalen.

Domänstyrelsen hänvisade till, att något hinder icke funnes i gällande föreskrifter för vederbörligen kvalificerade underbefälspersoners anställande såsom kronojägare. Då emellertid åtgärder i syfte att underlätta underbefäls anställande vid skogsstaten icke utan men för dessa befattningars rätta utövande kunde vidtagas, hemställde styrelsen, att några särskilda åtgärder eller nya bestämmelser i det syfte, kommittéförslaget avsåge, icke beträffande skogsstaten måtte komma till stånd.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 1 saml. 118 häft. (Nr 162.) 4

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förmälte sig icke hava något mot förslaget att erinra.

Medicinalstyrelsen uttalade, att f. d. militärer i allmänhet visat sig icke äga de kvalifikationer, som fordrades för skötande av sinnessjuka. Däremot vore intet att erinra mot f. d. militärs företrädesrätt till anställning vid hospitalen såsom underordnad maskinist, nattvakt, postbud eller eldare.

Volontär-
kommissionen
1907.

Den s. k. volontärkommissionen uttalade i ett den 31 maj 1907 afgivet utlåtande, att en granskning av yttrandena över civilanställningskommitténs förslag gäve vid handen, att någon reform rörande civilanställning för underbefäl icke för det dåvarande syntes böra vidtagas i den utsträckning, samma förslag angåve.

Volontärkommissionen avgav därför följande modifierade förslag.

De äldre bestämmelserna om underbefäls företrädesrätt, som lämnats genom nådiga besluten den 12 juni 1874, den 27 maj 1881 och den 27 maj 1898, borde med vissa förändringar sammanfattas i ett nytt nådigt brev, som bleve meddelat cheferna för samtliga statens ämbetsverk, vilka därjämte borde åläggas bland annat att mottaga vissa krigsmän till provtjänstgöring inom verket.

Underbefälets företrädesrätt föresloges att gälla endast mellan *lika meriterade* sökande.

Företrädesrätt för *underofficer* förutsattes icke; för hans framtid ansåges staten hava sört genom underofficersbeställningen.

Den företrädesrätt, som avsåges, bleve alltså, framhöll kommissionen, fullt effektiv endast vid anställning i lantförsvarets verk och inrättningar, men *villkorlig* för statens alla andra verk, alldenstund verkets chef skulle bedöma, om den sökande hade erforderliga insikter och egenskaper.

Staten skulle alltså *icke garantera* någon av underbefälet civil anställning, men borde till sådan anställning söka förhjälpa dels distinktionskorpraler (förstekonstaplar), vilka fullgjort en väl vitsordad militär tjänstetid av minst 5 år, därav minst 2 år såsom underbefäl, dels även annat underbefäl av manskapet, som i tjänsten ådragit sig skada.

De organ, vilka borde förhjälpa underbefälet till civil anställning och handlägga ärenden, som med dylik anställning hade sammanhang, föreslogos bliva en *civilanställningsbyrå* inom lantförvarsdepartementets kommandoexpedition att träda i stället för den nuvarande civilanställningskommissionen inom 4:de arméfördelningen samt för varje regemente (kår) en särskild *rekryteringskommission*. Denna, som skulle tillsättas av regementschefen och bestå av 1 regementsofficer och 1 kapten samt 1 underofficer och 1 distinktionskorpral, skulle hava till huvudsaklig uppgift att hand-

lägga rekryteringsärendena inom sitt rekryteringsområde, förvalta och redovisa rekryteringsanslaget samt i allmänhet hava ansvaret för att inga åtgärder försumrades att hålla regementets nummerstyrka fulltalig för därtill anslagna medel. Men därjämte skulle de hava till uppgift att verka för *civilanställning* enligt bestämmelser, som därom kunde bliva utfärdade. För att så fullständigt som möjligt utnyttja landets hela rekryteringsförmåga skulle de särskilda rekryteringskommissionerna samverka med varandra.

Kommissionen framhöll, att den ansåge en sammanhållande myndighet inom hela armén nödvändig, förutom de vid truppförbanden inrättade kommissionerna.

Sammanlagda kostnaden för de åtgärder, kommissionen sålunda föreslagit, skulle uppgå till:

för *civilanställningsbyrån* i kommandoexpeditionen

en regementsofficer, arvode	1,500	kr.	
en underofficer, d:o	1,000	»	
expenser m. m.	600	»	3,100 kr.

för *rekryteringskommissioner*

56 kommissioner till expenser m. m. à 300 kr.	16,800	kr.
	Summa	19,900 kr.

Härifrån avginge kostnaden för den nuvarande civilanställningskommissionen inom 4:de arméfördelningen:

Arvode till sekreteraren	1,000	kr
till expenser m. m.	600	» 1,600 kr.
Återstående kostnad	18,300	kr.

1907 års generalskommission förmälte sig i huvudsak gilla volontärkommissionens förslag.

Generalskommissionen 1907.

1907 års försvarskommitté anförde, att den kraftigaste hävstången för underhjälpande av volontärrekryteringen och därmed för höjande av hela volontärinstitutionen från dess dåvarande till ett i såväl kvantitativt som kvalitativt avseende högre plan vore en ändamålsenligt ordnad civil-

1907 års försvarskommitté.

anställning. Frågan härom borde därför snarast underkastas den ytterligare utredning, som tilläventyrs kunde vara erforderlig.

Civilanställning vid postverket.

Statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet uppdrog år 1911 åt särskilda sakkunniga, nämligen översten C. G. V. Hammarskjöld och majoren Hj. Hagman, att biträda generalpoststyrelsen vid utredning av frågan om anställande vid postverket av underbefäl av manskapet, som avgått ur krigstjänsten. Sedan därefter generalpostdirektören i en den 31 oktober 1912 till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet avlåten promemoria — med överlämnande av ett av de sakkunniga avgivet förberedande förslag i ämnet — närmare angivit de tilltänkta huvudgrunderna för civilanställningens genomförande vid postverket, avgåvos yttranden i ärendet dels den 18 december 1912 gemensamt av samtliga arméfördelnings- och likställda chefer, dels ock den 24 januari 1913 särskilt av chefen för generalstaben.

Efter särskilda nådiga remisser hava sedermera underdåniga yttranden i ärendet avgivits av arméförvaltningen den 31 mars 1913 och generalpoststyrelsen den 8 september 1913.

Slutligen har generalpostdirektören på anmodan inkommit med en den 25 oktober 1913 dagtecknad promemoria i ämnet, varefter, till följd av förnyade nådiga remisser, underdåniga yttranden avgivits av chefen för generalstaben den 11 november 1913 och av arméförvaltningen den 5 januari 1914.

Nuvarande grunder för anställning.

I postverket sker första anställningen såsom tjänsteman av lägre grad genom antagandet till aspirant. Aspiranter antagas en gång årligen till det antal generalpoststyrelsen bestämmer, numera 75 å 100 årligen. Aspiranttiden är för närvarande ett år. Under denna tid har aspiranten först att genomgå erforderlig övnings- och provtjänstgöring, för vilken torde kunna beräknas åtgå 2 å 3 månader, samt därefter att vid behov tjänstgöra. Under övnings- och provtjänstgöringen åtnjuter aspiranten icke någon ersättning från postverket, varemot han under självständig tjänstgöring äger uppbära avlöning, som numera kan beräknas till 1,020 kronor för helt år räknat. Under detta första anställningsår kan emellertid aspiranten icke påräkna annat än tillfällig tjänstgöring. Efter första anställningsårets utgång antages aspiranten till extra postiljon utan fast placering samt äger att från denna tidpunkt räkna tjänstår. Med undantag likväl av vissa tider under första året, kan extra postiljon i allmänhet påräkna ständigt tjänstgöring, ehuru han, såsom fortfarande i reserv och i saknad av fast placering, måste finna sig i att tjänstgöra på

olika platser och befattningar. Under tjänstgöring åtnjuta extra postiljon avlöning efter 1,020 kronor för år räknat med förhöjning 2 år efter antagandet till 1,080 kronor samt under dag, då tjänstgöring icke kunnat beredas honom, ehuru han stått till verkets förfogande, ett expektansarvode av 67 öre (förut 50 öre). I allmänhet kan extra postiljon påräkna att efter en tjänstetid av 3 à 4 år ernå fast placering och kort därefter även ordinarie tjänst i lägsta graden med begynnelselönen av 1,200 och slutlön av 1,650 kronor per år. Till såväl extra postiljoner som ordinarie tjänstemän av lägre grad utgå dessutom i förekommande fall ortstillägg, traktaments- och härbärgesersättning enligt särskilda grunder ävensom tjänstebeklädnadsförmån och fri läkarvård.

Ovannämnda sakkunniga tänkte sig, att civilianställningen skulle förbehållas volontärer, vilka tjänat minst fem år. Under sista anställningsåret såsom volontärer skulle dem beredas tillfälle att fullgöra erforderlig övnings- och provtjänstgöring. De sakkunniga uttalade, att denna tjänstgöring borde kunna inskränkas till 4 à 6 veckor, vilket icke utgjorde längre tid än den tjänstledighet, en volontär av denna ålder kunde påräkna. Under övnings- och provtjänstgöringen, som borde förläggas till de tider av året, då den vore minst till hinder för militärövningarna, borde volontären kunna bo och i allmänhet intaga alla måltider vid eget truppförband.

1911 års sakkunniga.

Volontär, som blivit vid provtjänstgöring godkänd, borde vid avgång från sin anställning på regementets stat kunna erhålla anställning såsom extra postiljon utan fast placering med skyldighet att tjänstgöra vid postverket, när helst det så påfordrades, men med rätt att viss tid kvarstå i regementets reserv samt att, då han icke upptoges av tjänstgöring vid postverket, tjänstgöra vid regementet. Vid regementet skulle han även under denna tid, intill dess ständigt tjänstgöring vid postverket kunde beredas honom, erhålla bostad och kost, och borde postverket bestrida regementets kostnad för volontären under tiden såsom extra postiljon.

För volontären innebure visserligen tiden såsom extra postiljon en väntetid med jämförelsevis ringa förmåner. Genom att låta honom tillbringa denna tid vid regementet förtoges dock de egentliga olägenheterna härav. Volontären behölle därvid sin gamla befälsställning och erhöle såväl inkvartering, förplägnad och dagavlöning som även tillsyn och sysselsättning jämväl under vänte- och överliggningstiden.

Enligt de sakkunnigas mening vore det nämligen av vikt, att, sedan volontären lämnat den bundna militära tjänstgöringen, han så snart som möjligt erhöle anställning med regelbundet arbete. Varje mellantid med dess frihet medförde frestelser, vilka den unga mannen, som förut haft

krigstuktens kraftiga stöd, icke alltid på egen hand kunde motstå. Det vore därför nödvändigt, att regementet ordnade för volontären under tiden såsom extra postiljon, dock utan att tjänsten vid regementet lede intrång eller statsverket därigenom åsamkades några kostnader.

De sakkunniga tänkte sig, att på detta sätt hela den egentliga tjänstemannapersonalen av lägre grad vid postverket med fördel skulle kunna rekryteras uteslutande med underbefäl av manskapet, som avginge ur krigstjänst. Däremot skulle civil personal fortfarande anlitas för sabbats-tjänstgöring och såsom tillfällig förstärkning i särskilda fall. Det ifrågasattes, om det ej vore förenligt med de militära intressena att såsom hittills låta militärer i tjänst inträda såsom tillfällig förstärkning vid postverket vid jul och nyår, då allt egentligt militäriskt arbete låge nere. Slutligen framhöllo de sakkunnige, att, om den tillämnade civilanställningen skulle kunna erhålla någon avgörande betydelse för volontärrekryteringen, fordrades, att den utsträcktes till ett flertal av statens verk och inrättningar.

*Generalpost-
direktören d. c.
31 oktober
1912.*

I den ovanberörda promemoria, varmed generalpostdirektören till chefen för lantförvarsdepartementet överlämnade de sakkunnigas nämnda yttrande, förmälte han, att under senare år militärer vid vissa tillfällen, särskilt vid jul och nyår, anlitas för tillfällig tjänstgöring vid postverket. Även volontärer, som avgått ur krigstjänst, hade i enstaka fall erhållit anställning som tjänstemän av lägre grad och befunnits äga goda betingelser för dylik anställning. En allmän civilanställning, d. v. s. tjänstemännens av lägre grad uteslutande rekrytering med underbefäl av manskapet, som avgått ur krigstjänsten, syntes därför ur postal synpunkt förmånlig, och hade reservförhållandena vid postverket numera blivit ordnade på ett sätt, som gjorde övergången till civilanställning synnerligen lätt.

Ehuru civilanställningens genomförande vid postverket torde komma att medföra ökad kostnad för verket, jämväl i form av ökad pension till följd av högre rekryteringsålder, komme den dock enligt generalpostdirektörens mening att i andra avseenden erbjuda så stora fördelar, att den utan tvekan borde förordas.

De av de sakkunniga angivna grunder för civilanställningens ordnande vid postverket syntes ock i huvudsak böra av postverket biträdas.

Vad först tjänstaldern beträffade, torde från postal synpunkt icke finnas något att erinra mot det på militära skäl grundade villkor, att civilanställningen skulle inskränkas till volontärer, vilka avginge först efter 5 års eller längre tjänstetid. Icke heller ansåges den postala utbildningen behöva taga sin början förrän under volontärernas sista anställningsår. Ifråga om

antalet hugade volontärer, som ansåges böra erhålla tillfälle att genomgå den omförmälda övnings- och provtjänstgöringen såsom postaspiranter, torde detsamma böra årligen bestämmas av postverket med hänsyn till det föreliggande behovet av reservpersonal; dock borde ett så stort antal medgivas provtjänstgöring, att, då efter övningstidens slut aspiranter skulle uttagas till extra postiljoner, postverket sattes i tillfälle att verkställa erforderlig gallring samt under alla förhållanden kunde påräkna kvalificerade och för posttjänsten fullt lämpliga volontärer. Ävenledes borde postverket äga att bestämma antalet aspiranter å de olika garnisonsorterna, enär detta måste ske med hänsyn till behovet å respektive orter.

Övnings- och utbildningstidens längd syntes icke böra i förväg fixeras till ett visst antal veckor eller månader, utan borde densamma få göras beroende av vars och ens förmåga att tillgodogöra sig utbildningen samt av de tillfällen till övning, som på de olika orterna stode till buds.

Enär volontärerna först efter 5 militära tjänsteår och således vid betydligt högre ålder än postverkets nuvarande aspiranter bleve antagna till extra postiljoner, borde givetvis tillses, att fast anställning så fort som möjligt kunde beredas dem. Med hänsyn härtill vore det av största vikt, att reservkåren — extra postiljonerna — hölles i möjligaste mån begränsad, enär detta för extra postiljonerna innebure snabbare befordran. Det vore därför önskvärt, att volontärerna under sista anställningsåret — förutom provtjänstgöring — även finge i fall av behov anlitas för självständig posttjänstgöring, då extra postiljonerna icke fullt försloge härtill. Därest så icke finge ske, utan extra postiljonskåren skulle behöva hållas så stor, att densamma under alla förhållanden täckte eller överstege behovet av reservpersonal, skulle detta försämra extra postiljonernas befordringsutsikter och göra civilanställningen mindre eftersträvansvärd.

Bland de volontärer, som fullgjort övnings- och provtjänstgöring, borde postverket i sammanhang med deras avsked såsom underbefäl på stat till extra postiljoner utvälja så många av de för posttjänsten lämpligaste, som kunde erfordras för utfyllande av extra postiljonskåren under ett följande år.

För postverkets vidkommande innebure de sakkunnigas förslag om volontärernas kvarstående vid regementet under viss tid, att postverket beträffande stationeringen av extra postiljonerna bleve hänvisat uteslutande till garnisonsorterna, under det att postverket för närvarande hade extra postiljoner stationerade jämväl på andra orter, där behov av reservpersonal förefunnes. Ehuru det vore till fördel för postverket att hava fullt fria händer i fråga om placeringen av extra postiljonerna, torde dock enligt generalpostdirektörens åsikt den föreslagna anordningen med hänsyn till

de obestriddliga fördelar, densamma innebure för de civilanställda, böra av postverket i huvudsak biträdas.

*Arméfördel-
ningschefer-
na den 18 de-
cember 1912
och chefen
för general-
staben den 24
januari 1913.*

I likhet med generalpostdirektören funno arméfördelningscheferna och chefen för generalstaben gynnsamt för det åsyftade ändamålet, att de volontärer, som önskade anställning vid postverket, redan under tjänstgöringen vid armén finge genomgå övnings- och provtjänstgöring, så att de omedelbart efter avskedet från volontärbeställning på stat kunde erhålla avlönad anställning vid verket. Dock borde volontärerna ej för länge tagas bort från den militära tjänsten. Likaså vore det av vikt, att övnings- och provtjänstgöringen förlades till en med hänsyn till denna tjänst lämplig årstid. Den självständiga tjänstgöring, vartill postverket kunde anse sig behöva anlita volontärerna redan under sista anställningsåret, borde avpassas med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena vid olika truppslag och truppförband samt regleras så att den inverkade så litet störande som möjligt på den militära tjänsten.

Den föreslagna anordningen, att regementet i regel, intill dess ständig tjänstgöring vid postverket bereddades volontären, skulle taga hand om denne och låta honom kvarstå såsom underbefäl i regementets reserv, förefölle, åtminstone vid första påseendet, praktisk, om den på lämpligt sätt begränsades. Underbefäl borde icke kvarstå i reserven mer än ett år. En nödvändig betingelse för att ifrågavarande civilanställning skulle bliva antaglig för det avgående underbefälet vore i alla händelser, att snarast möjligt efter avskedet ur aktiv tjänst och åtminstone efter ett år bereddades dem ständig tjänstgöring.

*Arméför-
valtningen
den 31 mars
1913.*

Arméförvaltningen anförde i sitt utlåtande den 31 mars 1913 beträffande den i förslaget omnämnda provtjänstgöringen, att volontären-aspiranten icke torde kunna fullgöra densamma utan att erhålla tjänstledighet från det rent militära arbetet. Under tjänstledighet frånträddes enligt gällande bestämmelser inkvartering och portion eller ersättning därför samt från och med femtonde dagen jämväl dagavlönning, men däremot icke vederbörande tillkommande lön eller beklädnadsförmån, vilka uppures oavkortade under all tjänstledighet. Emellertid ansåge arméförvaltningen, att volontären-aspiranten borde under tjänstledighet för provtjänstgöring vid postverket bibehållas vid samtliga under tjänstgöring vid armén utgående avlönings- och underhållsförmåner med undantag dock för s. k. livpersedlar, även om provtjänstgöringen skulle kräva något längre tid än den, varunder han enligt gällande praxis ägde åtnjuta tjänstledighet, eller under högst 6 veckor.

Vidkommande tiden efter provtjänstgöringen under anställningsåret såsom volontär på stat hade arméförvaltningen intet att erinra, under förutsättning att den gottgörelse i kontant och natura (beklädnad), som postverket lämnade för »självständig tjänstgöring», komme att överstiga samtliga kostnader för volontären-aspirantens avlöning och underhåll vid armén, och han sålunda sattes i tillfälle att hålla statsverket fullständigt skadeslöst för dess utgifter för honom. Arméförvaltningen ville alltså, ehuru förslagets genomförande innebure vissa avvikelser från gällande bestämmelser om fast anställt manskaps tjänstgöring i reserven samt om avlöning för manskap, dock tillstyrka detsamma, på det att, bland annat, erfarenhet beträffande civilanställning i statens tjänst av volontärer därigenom skulle vinnas.

På de av arméfördelningscheferna m. fl. anförda skäl borde enligt arméförvaltningens åsikt såväl tiden för provtjänstgöringen — vilken syntes böra fastslås till viss längd — som reservtiden därefter vid postverket så vitt möjligt nedbringas, på det att den föreslagna civilanställningen måtte få ökad betydelse för volontärerna själva och i följd därav jämväl för rekryterings underlättande vid armén.

Rörande volontärens avlöning och underhåll under den tid, han efter befordran till extra postiljon vid postverket kvarstode i regementets reserv, ansåge arméförvaltningen lämpligast, att postverket ävenledes helt och hållet iklädde sig kostnaden för volontären. Så syntes utan ökad kostnad för postverket kunna ske, om avlöningen till extra postiljon under vistelsen å garnisonsorten bestämdes att utgå med visst lägre belopp än han förut haft såsom volontär på stat — nämligen med vad som motsvarade försvarets kostnad för naturaförmåner, 96 öre (numera dock 1 krona 13 öre), jämte dagavlöning till volontären med 50 öre per dag för distinktionskorpral och 40 öre per dag för korpral ävensom tillägg av s. k. dagarvode av 50 öre för tjänstgöringsdag vid postverket. Postverkets kostnad för väntedag bleve då visserligen avsevärt större än hittills: 1 krona 46 öre resp. 1 krona 36 öre i stället för 50 öre (numera dock 67 öre). Denna ökade väntedagskostnad för postverket skulle dock enligt arméförvaltningens åsikt kunna uppvägas därav, att avlöningen under posttjänstgöring å garnisonsorten nedsattes från den, som utginge vid tjänstgöring å annan ort, eller 2 kronor 50 öre, till 1 krona 96 öre resp. 1 krona 86 öre.

Emellertid förutsatte arméförvaltningen, att postverket kunde finna det förmånligare att bibehålla sina vanliga avlöningsgrunder även för avlöning av extra postiljon i regementets reserv. För sådant fall ansåge arméförvaltningen, att försvaret borde för varje väntedag tillskjuta så stort belopp — 2 kronor —, att volontären för dylik dag komme i åtnjutande

av samma avlöningsförmåner, som han haft som volontär på stat, eller omkring 2 kronor 50 öre. (Sedan postverket numera för väntedag utgiver 67 öre, skulle tillskottet endast behöva utgöra 1,83 kronor.) För tjänstgöringsdagar vid postverket, under vilka volontären åtnjöt bostad och kost vid regementet, borde postverket hålla regementet fullt skadeslöst.

Ersättningen till volontären enligt de bägge alternativen framgår närmare av följande jämförelse:

	distinktionskorpral		korpral	
	alt. 1.	alt. 2.	alt. 1.	alt. 2.
<i>å förläggningssorten:</i>				
tjänstgöringsdag	1.96	2.50 ¹	1.86	2.50 ¹
väntedag	1.46	2.50	1.36	2.50
<i>å annan ort:</i>				
tjänstgöringsdag	2.50	2.50 ¹	2.50	2.50 ¹

Arméförvaltningen beräknade, att den ökade kostnaden för statsverket enligt det senare alternativet icke skulle behöva överstiga 30,000 kronor årligen. Antalet väntedagar för ifrågavarande extra postiljoner förutsattes nämligen uppgå till 15,000 om året, motsvarande omkring 175 dagar för varje i regementets reserv kvarstående volontär. (Emellertid kan denna beräkning väsentligen nedsättas, enär under sista året antalet väntedagar uppgått till ej fullt 10,000, motsvarande omkring 115 per volontär. Den ökade kostnaden kan alltså numera anslås till omkring 200 kronor per man).

Generalpoststyrelsen den 8 september 1913.

Generalpoststyrelsen — anbefalld att inkomma med underdånigt yttrande i ärendet — förklarade sig finna det mindre lämpligt att redan från början, medan civilianställningen ännu vore att anse som en försöksanordning och många civila extra postiljoner ännu funnes i verket, tillämpa särskilda avlöningsgrunder för de civilianställda extra postiljonerna. Generalpoststyrelsen påvisade också, att det av arméförvaltningen i främsta rummet förordade alternativet för avlöningens utgörande till f. d. volontär, som antagits till extra postiljon, skulle komma att medföra ökade kostnader för postverket, i det att den ökade kostnaden för väntedagar icke, såsom arméförvaltningen förutsatt, skulle komma att uppvägas av den minskade avlöningen för tjänstgöringsdag å garnisonsorten.

Med anledning av det framhållna önskemålet, att övnings- och provtjänstgöringen måtte fixeras till viss tid, förklarade generalpoststyrelsen, att ifrågavarande tjänstgöring icke behövde pågå mer än högst tre månader. Vidare uttalade styrelsen, att den ville söka att i all möjlig mån begränsa omfattningen av volontärernas självständiga tjänstgöring vid postverket under anställningen på regementets stat.

¹ Postverkets avlöning till extra postiljoner är numera höjd till 2 kronor 83 öre; dessutom högre belopp å dyror.

Sedermera har generalpostdirektören — i anledning av framkomna farhågor för att enligt de omnämnda förslagen volontären skulle under anställningen såsom sådan på stat för mycket dragas från den militära tjänsten — anmodats att taga under övervägande, huruvida icke för postverkets vidkommande hela civilanställningen skulle kunna ordnas så, att volontärer först från och med avskedet från befattningen såsom underbefäl på stat påbörjade sin övnings- och provtjänstgöring vid postverket.

Generalpostdirektören den 25 oktober 1913.

Med anledning härav förklarade generalpostdirektören i en den 25 oktober 1913 till lantförvarsdepartementet avlåten promemoria, att ur ren *postal synpunkt* icke något vore att erinra mot att civilanställningen i dess helhet framflyttades till tidpunkten för volontärens avsked från beställning på stat. Vid en sådan anordning vore dock nödvändigt, att den tid, varunder volontären skulle tillåtas att efter avskedet från befattning såsom sådan på stat få kvarstå i regementets reserv, i någon mån utsträcktes. Under det att nämligen volontären enligt generalpoststyrelsens tidigare förslag vid avskedet från sin beställning på stat skulle vara fullt utbildad reservtjänsteman, måste enligt den nu ifrågasatta anordningen en icke ringa del av första året efter avskedet tagas i anspråk för volontärens övnings- och provtjänstgöring, innan denne kunde konstitueras till extra postiljon. Då vidare postverket enligt den nya anordningen icke skulle få anlita volontärer på stat för självständig tjänstgöring, måste antalet extra postiljoner utan fast placering — reservkåren — hållas något större än enligt det tidigare förslaget. Till följd av dessa omständigheter syntes det icke möjligt att, såsom eljest kunnat ske, bereda volontärerna ständigt tjänstgöring inom ett år efter avskedet utan först efter omkring 1½ à 1¾ år. Generalpostdirektören funne det därför erforderligt, att volontären medgäves rätt att åtminstone under nämnda tid efter avskedet få kvarstå i regementets reserv mot åtnjutande av de förmåner, som i ärendet förut föreslagits.

I underdånigt utlåtande över sistnämnda promemoria har chefen för generalstaben förklarat den påkallade förändringen innebära en avgjord försämring av förslaget, särskilt i betraktande av den därigenom förlängda tiden för volontären såsom extra postiljon. Olägenheterna av att låta volontärerna redan under den tid, de kvarstå på stat vid regementet, fullgöra övnings- och provtjänstgöring vid postverket ansåge generalstabschefen överkomliga, då det, såsom här, gällde ett mycket begränsat försök till civilanställning allenast vid postverket, samt då endast ett eller högst två underbefäl per regemente och år skulle, under en kortare tid, komma att dragas ur den direkta trupptjänsten.

Chefen för generalstaben den 11 november 1913.

Arméförvaltningen vidhöll i förnyat underdånigt utlåtande, att anställning såsom aspirant vid postverket med därmed förbunden övnings-

Arméförvaltningen den 5 januari 1914.

och provtjänstgöring samt viss kortare tids »självständig tjänstgöring» bör äga rum, medan vederbörande volontärer ännu kvarstå i sina underbefälsställningar på stat vid vederbörande truppförband.

Därest civilanställningen i allt fall skulle finnas böra anordnas så, att anställning såsom postaspirant icke skulle kunna få vinnas under sista året av vederbörande volontärs anställning på stat, utan först sedan han övergått till reserven, samt till följd härav kvarståendet därstädes komme att utsträckas till $1\frac{1}{2}$ eller $1\frac{3}{4}$ år efter avskedet, ansåge arméförvaltningen, att det förut av densamma i första rummet förordade alternativet till avlöningens ordnande komme att visa sig innebära alltför små lockelser för det f. d. underbefälet, vadan den ersättning, som borde beräknas för i reserven kvarstående f. d. underbefäl, som finge anställning såsom postaspirant och därefter såsom extra postiljon, icke torde för något fall kunna sättas lägre än till 2 kronor 50 öre, motsvarande det lägsta belopp postverket utbetalade såsom dagarvode till sin extra personal under tjänstgöring.

Då vidare postverket icke utgäve någon som helst gottgörelse till de aspiranter, som fullgjorde övnings- och provtjänstgöring, måste, framhåller arméförvaltningen, om denna tjänstgöring skulle fullgöras först efter det underbefälet erhållit avsked från beställning på stat, särskilda medel under fjärde huvudtiteln anvisas för beredande av avlöning med angivna belopp av 2 kronor 50 öre för dag åt postaspirant under övnings- och provtjänstgöring. Enligt dessa grunder skulle kostnaden för provtjänstgöringen, beräknad till 3 månader, belöpa sig till 225 kronor pr volontär. Med ett beräknat kvarstående i regementets reserv därutöver av 18 månader, varav hälften väntedagar — för vilka försvaret skulle bidra med 2 kronor —, skulle tillkomma ytterligare 540 kronor, vadan försvarets sammanlagda kostnader för en volontär i och för civil anställning enligt detta förslag skulle uppgå till 765 kronor.

På grund härav, och då enligt arméförvaltningens åsikt det givetvis måste betraktas såsom en stor orättvisa, om statsverket för en obetydlig del av det avgående underbefälet skulle ikläda sig högst väsentliga ekonomiska upppoffringar, vartill någon motsvarighet icke ifrågakomme för den stora massan av nämnda underbefäl, finner arméförvaltningen sig icke kunna förorda civilanställningens anordnande vid postverket på det i generalpostdirektörens promemoria den 25 oktober 1913 omförmälda sätt, med mindre jämväl övrigt underbefäl, som vid avgången ur krigstjänsten med gott vitsord tjänat minst fem år, därav minst tre år såsom underbefäl, bereddes en motsvarande lämplig förmån. Arméförvaltningen anser sig därför böra vidhålla den framställning, som förut avlåtits i syfte, att civilanställningen skulle anordnas utan någon särskild kostnad för statsverket.

För ytterligare klarläggande av en del förhållanden, vilka för frågan om civilanställning i statens verk synts vara av särskild vikt, har chefen för civildepartementet från några verk, vilka förutom postverket för densamma ansetts vara av större betydelse, nämligen *järnvägsstyrelsen* och *telegrafstyrelsen* införskaffat vissa upplysningar. Såväl frågorna som svaren torde få såsom bilagor (*Bil. 2 och 3*) åtfölja propositionen. Vad dessa verk angår får jag alltså hänvisa till dem.

Vidare upplysningar angående vissa verk.

Vid *fångvärd* sker första antagandet å tjänstemannabefattning av lägre grad genom anställning såsom extra konstapel. *Omkring 25* nya konstaplar antagas årligen. Under tiden såsom extra konstapel kan vederbörande i allmänhet icke påräkna annat än tillfällig tjänstgöring, för vilken avlöning utgår efter 1,050 kronor för år räknat. Efter omkring 4 år beräknas extra konstapel kunna erhålla befordran till ordinarie konstapel med begynnelseavlöning av 1,100 kronor jämte beklädnadsersättning av 100 kronor ävensom hyresersättning och fri läkarevård.

Vid *tullverket* antagas aspiranter till tjänstemannabefattning av lägre grad först såsom extra ordinarie. *Omkring 75* dylika beräknas årligen antagas. Under tiden såsom extra ordinarie kunna vederbörande icke påräkna annat än tillfällig tjänstgöring i anledning av förfall, semester och dylikt bland den fast anställda personalen. För dylik tillfällig tjänstgöring utgår ersättning med olika belopp i olika befattningar, i allmänhet 3 å 3.25 kronor per dag. Efter omkring 7 å 8 år kan den extra ordinarie tjänstemannen erhålla befordran till ordinarie tjänsteman av lägre grad med begynnelseavlöning av 1,200 kronor förutom tjänstebeklädnadsförmån och fri läkarvård.

Skälen, varför staten bör i det ifrågavarande avseendet på bästa sätt sörja för underbefålet, äro ovan framhållna och ligga för övrigt i öppen dag. I försvarets intresse bör för civilanställning den fordran uppställas, att volontären — under vilken beteckning jag torde få inbegripa jämväl stamanställd vid marinen — tjänat staten under någon avsevärdare tid, exempelvis såsom av civilanställningskommittén förordats, i regel minst fem år. Men å andra sidan är det även av vikt, att försvaret kan vid krigstillfälle för sig påräkna det förutvarande fast anställda underbefålet. Detta intresse gör sig starkare gällande, ju kortare tid som förflutit efter den militära anställningens slut, och minskas i den mån tjänstedugligheten hos denna personal avtager.

Departementschefens yttrande.

De förvaltningsgrenar, som framför andra vid krigstillfälle behöva sin personal, och det huvudsakligen i försvarets intresse, äro som bekant statens järnvägar och telegrafverket; i viss begränsad omfattning även

postverket. Personalen vid dessa förvaltningar är också enligt gällande föreskrifter i allmänhet frikallad från skyldighet att inställa sig till tjänstgöring vid mobilisering.

Vad statens järnvägar angår, har jag inhämtat, att vid mobilisering behovet av all fast anställd personal i befälsgrad likasom även i allmänhet av personalen vid trafikavdelningen gör sig med styrka gällande, men att däremot beträffande annan personal detta är i mindre mån fallet. Det har vidare upplysts, dels att befälsplatser torde komma att jämförelsevis sällan innehavas av förutvarande volontärer av nu ifrågakommande årsklasser, dels att dessa inom en viss gräns kunna till tjänstgöring placeras med hänsyn till nu förevarande förhållanden, och dels slutligen, att, även om desamma skulle krävas på sina civila tjänsteposter under de egentliga koncentreringstransporterna, förhållandena därefter med eller utan vissa omflyttningar medgiva deras inkallande till armén för att ersätta förluster, för att tjänstgöra i depåer m. m.

Vad nu sagts om statens järnvägar gäller i tillämpliga delar, ehuru med mindre styrka, även om telegrafverket.

I fråga däremot om postverket, vars drift vid krigstillfälle torde minskas, anses dess behov av personal vid mobilisering ej större, än att det utan egentlig olägenhet skulle låta sig göra att, även under förutsättning att hela den verkets tjänstemannakår, varom här kan bli fråga, rekryterades ensamt bland förutvarande volontärer, genom vidtagande av lämpliga åtgärder vid mobilisering avvara densamma, i vad den tillhör de årsklasser, som här böra behöva komma i betraktande.

Beträffande övriga befattningar, vilka enligt vad ovan angivits ifrågakomma vid civilanställning i statens tjänst, göra sig de nu framhållna svårigheterna ej särskilt gällande.

Liksom det ur försvarets synpunkt är av vikt, att staten på bästa sätt söker sörja för volontärerna, lär det även för *staten såsom civil arbetsgivare* i allmänhet vara av intresse att kunna erhålla arbetare, vilkas kvalitet staten på grund av deras förutvarande anställning i dess tjänst haft särskilt tillfälle att pröva, och som redan på denna grund böra komma i betraktande vid antagandet. Härtill kommer, att den förutvarande volontären ofta på grund av den militära tjänsten med tillhörande underbefälskolor framför andra sökande förvärvat särskilda kvalifikationer för vissa befattningar.

Sålunda är det ett känt sakförhållande, att militärtjänsten anses i ganska hög grad kvalificera för befattningar, som tillhöra ordnings- och polistjänsten i stad och på landsbygden. Vad i övrigt angår exempelvis

postverket, har också generalpoststyrelsen framhållit, att vid verket antagna f. d. volontärer i allmänhet haft synnerligen gott vitsord rörande sin posttjänstgöring och ofta vid befordran blivit av postmyndigheterna satta före andra med dem i övrigt likställa funktionärer.

Också antagas f. d. volontärer i icke ringa omfattning vid statens verk. Enligt civilanställningskommitténs utredning antogos under 5-årsperioden 1900—1904 inom staten tillhörande verk och inrättningar 4,072 förutvarande militärer av underbefäls eller lägre grad eller alltså omkring 800 i medeltal årligen. Dessa anställningar avsågo i flertalet fall befattningar vid de verk, vilka redan tidigt i större eller mindre mån öppnats för civilanställning, nämligen postverket, statens järnvägar, telegrafverket, fångvården och tullverket, men dessutom förekom ett icke ringa antal anställningar i befattningar vid under lant- och sjöförvarsdepartementen lydande inrättningar, sjukvårdsbefattningar vid hospitalen samt kronojägarebefattningar vid skogsstaten.

Under år 1913 antogos vid postverket 50, vid statens järnvägar 183 och vid telegrafverket 30 avgångna volontärer med utsikt att vinna befordran till fast tjänst, varjämte ett antal dylika där hade tillfällig tjänstgöring. Vid fångvården och tullverket har likaledes årligen anställts ett antal f. d. volontärer. Av de f. d. militärer, som hittills erhållit anställning i statens tjänst, hava de flesta icke varit underbefäl med någon längre tjänstetid, utan volontärer, vilka redan efter första anställningstidens utgång lämnat krigstjänsten.

I detta sammanhang vill jag framhålla, att, enligt vad jag inhämtat, även i enskilda företag ofta användes förutvarande underbefäl, bland annat i förmans- och liknande befattningar. Detta bekräftas också genom en av Sveriges industriförbund bland dess medlemmar under innevarande år verkställd särskild enquête angående denna fråga. De ingångna svaren giva tillika vid handen, att man inom industrien i regel synes vara i hög grad tillfredsställd med det uttjänade underbefälet, vars ådagalagda punktlighet och ordningssinne samt vana att snabbt och rätt uppfatta och återgiva uppdrag särskilt blivit framhållna.

Staten har emellertid också såsom civil arbetsgivare att vårda intressen, vilka delvis stå i strid med försvarets och med den anställningsökande volontärens.

Det är en vanlig erfarenhet, att det för den, som vill ägna sig åt ett visst yrke, är en fördel, att han i så unga år som möjligt inträder däruti för att i detsamma erhålla sin utbildning. Ensamt under denna förutsättning är det också möjligt för en så stor arbetsgivare som

staten att giva sina tjänstemän inom varje särskild förvaltningsgren nödig uppfostran i tjänsten och lämplig omvårdnad i och för densamma. En från början skeende planläggning av anställnings- och befordringsförhållandena, en gradvis skeende stegring av anspråken på tjänstemännen med motsvarande förhöjning av deras förmåner äro härutinnan viktiga förutsättningar för ett gott resultat. De särskilda verken hava också ofta bland annat fastställt en viss maximiålder, i allmänhet 25 år, för antagande till tjänsteman av såväl högre som lägre grad vid verket.

Det låter sig redan av hänsyn härtill icke lämpligen göra att i befattningar, som kräva vissa särskilda kvalifikationer, vilka bäst bibringas genom utbildning just för dem, i större utsträckning införa en personal, som är i saknad av denna utbildning. När det sålunda för tillträde till vissa tjänstemannabefattningar av högre grad inom en viss förvaltningsgren gäller, att vederbörande skall hava genomgått särskild elevkurs, vilken exempelvis vid postverket och statens järnvägar pågår omkring två år, kan ett eftersättande av dessa fordringar, låt vara till förmån för en viss grupp av tjänstemän inom annat område, befaras minska personalens tjänstbarhet inom förvaltningen och förmåga att användas inom dess olika grenar.

Ur denna synpunkt har man anmärkt mot att med äldre volontärer eller underofficerare besätta civila tjänster av högre grad, vilka av personal, som utbildats just för dem, ej nås förrän efter flera års tjänstgöring. Ur samma synpunkt har man även framhållit det olämpliga i ett allmänt gällande stadgande sådant som det av civilanställningskommittén föreslagna, att den volontär, som vunnit anställning inom statens verk eller inrättning, skulle efter ett års väl vitsordad tjänstgöring vid verket eller inrättningen få vid framdeles skeende befordran tillgodoräkna sig tredjedelen av den militära tjänstetiden, dock ej mer än tre år, såsom lika lång tids tjänstgöring inom verket eller inrättningen. Att dylika anordningar skulle kunna medföra kränkning av deras berättigade intressen, vilka vunnit anställning i den ifrågavarande förvaltningen utan att hava fullgjort militär tjänstgöring, synes ej kunna bestridas.

Vid lösning av frågan om civilanställningen, för såvitt den skulle innebära åtgärder för att i statens tjänst fortfarande söka använda volontärer, gäller det alltså att tillse, att nu omnämnda olägenheter ej behöva inträda, samt på vad sätt och i vad mån alla berättigade intressen kunna bäst tillvaratagas, med nående av det eftersträfvade målet.

På grund av de särskilda förhållanden, varunder rekrytering och första tjänstgöring inom statens förvaltningsområden i allmänhet ske, blir

det härvid i främsta rummet en uppgift att på ett rationellt och för de olika parterna betryggande sätt söka ordna övergången från den militära till den civila tjänstemannabefattningen. Att erhållandet av stadigvarande befattning inom ifrågavarande förvaltningar med den utsikt till framtida befordran m. m., som därmed merendels är förbunden, uppfattas såsom en förmån av en volontär, även om han åtnjuter korprals eller distinktionskorprals avlöning, är ett av den hittills vunna erfarenheten bestyrkt förhållande.

Vid statens verk och inrättningar förekomma även mer enstaka befattningar, vid vilkas besättande kunna ifrågakomma förutvarande volontärer. I sådant avseende hava av civilanställningskommittén uppmärksamats de uteslutande för vakthållning eller uppässning avsedda befattningarna, befattningar såsom uppsyningsmän vid vissa anstalter, ävensom vissa befattningar vid arméns inrättningar samt vid flottans stationer och varv (av civilanställningskommittén upptagna till ett sammanlagt antal av omkring 1,800). Dessa befattningar medföra emellertid i allmänhet mindre utsikter till befordran eller till en för framtiden förbättrad ställning än omnämnda tjänster inom större verks förvaltningsområden. På grund av förstnämnda befattningars karaktär blir också ej blott omsättningen å dem mer oberäknelig, utan även behovet av extra personal för vikariatjämsgöring mindre. Desamma torde i varje fall ställa sig mindre lockande för volontären än omnämnda tjänster inom de åsyftade större förvaltningarna. I de fall, där volontär likväl önskar erhålla här avsedda befattningar, torde dock övergången till dem ställa sig enklare än till de andra tjänsterna. Dessa sistnämnda äro emellertid till antalet ojämförligt talrikare och för civilanställningsfrågan vida betydelsefullare.

Med ovan angivna utgångspunkter finner jag det synnerligen önskvärt, att staten — utan att vidare ingripa i verkens fria självbestämningensrätt med hänsyn till rekryteringen av personalen eller i dennas rätt att efter skicklighet och förtjänst i vanlig ordning vinna befordran — söker för volontär, som med goda vitsord avslutat militärtjänst av minst fem års varaktighet, underlätta förvärvandet av fast anställning i statens civila tjänst, om han därtill befinnes duglig.

För detta ändamål synes lämpligt, att volontär under sista anställningsåret å stat erhåller viss kortare tids, högst några månaders, ledighet från den militära tjänsten för fullgörande av erforderlig övnings- och provtjänstgöring vid verket å tid, då ledigheten kan beviljas utan avsevärd olägenhet för militärtjänsten.

Efter det volontären vunnit anställning vid verket och han på sådan grund avgått från sin befattning vid krigsmakten, torde böra honom tilldelas ett med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall lämpat understöd, avsett att befordra hans utkomst, intill dess han erhållit ständigt tjänstgöring vid verket. I mån av lägenhet och lämplighet torde detta understöd även kunna utgå in natura, i form av bostad och portion i vederbörande kasärn, mot skyldighet för den, som därav begagnar sig, att vid ledighet från den civila tjänstgöringen förrätta visst arbete tillhörande den militära tjänsten. Med utgångspunkt från att vid postverket, som, särskilt med hänsyn till tiden för antagning och provtjänstgöring, bäst synes lämpa sig för försök i nu avsedda riktning, väntedagarna intill dess nyantagen f. d. volontär kan erhålla ständigt tjänstgöring beräknats uppgå till sammanlagt tre å fyra månader, torde understödet kunna begränsas till omkring 200 kronor. Understödsbelopp från armén torde lämpligen kunna utgå av de i vederbörande regementes stat under »manskapsavlönning och rekryteringsmedel» upptagna medel.

Då avskedspremie avses skola utgå till volontär efter sex års tjänst, om han ej erhåller civil anställning, kan tilldelandet av nu omförmälda understöd ej anses innebära någon orättvisa.

I viss mån synes förmånen av civilanställning böra kunna regleras med hänsyn till de olika förhållandena vid olika vapenslag och truppförband.

För *marinens* vidkommande torde med frågan om understöd böra tillsvidare anstå i avbidan på den utredning rörande lönereglering för stammanuskap därstädes, som är tillämnad och varom chefen för sjöförsvarsdepartementet i annat sammanhang yttrat sig.

Beträffande den allmänna *förmedlingsverksamhet*, som från statens sida synes erforderlig för volontärers förhjälpande till civila anställningar, har redan framhållits, hurusom den offentliga arbetsförmedlingen ensam ej lämpligen kan fylla en sådan uppgift.

Den särskilda centrala myndighet, som, på sätt ovan angivits, för detta ändamål tidigare föreslagits och som även jag finner synnerligen lämplig, synes böra hava till åliggande att med uppmärksamhet följa alla de förhållanden, som äro ägnade att befordra underbefäls utsikter att erhålla passande civil anställning, samt i sådant avseende göra de framställningar, vartill dess verksamhet kan föranleda, att från de olika truppförbanden mottaga anmälningar, i vad mån civila anställningar önskas, särskilt vad angår statens tjänst, samt att med hänsyn till rådande förhållanden och efter mottagande av erforderliga uppgifter om lediga befattningar

sprida kännedom om samt söka medverka till eller förmedla dylika anställningar.

För befordrande av anställning hos enskilda arbetsgivare bör den stå i nära förbindelse med vederbörande arbetsförmedlingsanstalter samt även i övrigt verka för sådan anställning.

I förekommande fall skulle den även hava viss befattning med frågor om beredande av anställning åt värnpliktiga efter avslutad tjänstgöring såsom sådana.

Enligt civilanställningskommitténs förslag skulle den av kommittén tillämnade *civilanställningskommissionen* bestå av en generals- eller amiralsperson såsom ordförande samt två militära och två civila ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t för en tid av tre år i sänder. Kommittén skulle biträdas av en sekreterare, vilken det skulle åligga att ombesörja de löpande göromålen. Den av volontärkommissionen föreslagna *civilanställningsbyrån* inom lantförsvarsdepartementets kommandoexpedition skulle bestå av en regementsofficer och en underofficer, båda tillhörande reserven.

Vid överbägande av de uppgifter, som böra tillkomma ifrågavarande myndighet, finner jag lämpligast, att densamma, vilken torde böra lyda under försvarsdepartementen, närmast lantförsvarsdepartementet, och till skillnad från de lokala kommissionerna benämnas *rekryterings- och civilanställningsbyrån*, erhåller en civil ordförande och verkställande ledamot, vilken jämte en sekreterare eller notarie handhar de löpande göromålen, samt två militära ledamöter, en för armén och en för marinen. Då byrån bör stå i verksam kontakt, förutom med civila och militära myndigheter, särskilt med den offentliga arbetsförmedlingen, synes den i socialstyrelsen anställda arbetsförmedlingsinspektören böra hava skyldighet och rättighet att deltaga i vissa byråns sammanträden och förhandlingar, eventuellt i vissa fall såsom beslutande ledamot.

Kostnaden för den tillämnade byrån synes icke böra anslås lägre än till 20,000 kronor om året. Därav torde böra beräknas omkring 7,000 kronor för den civile ordföranden och verkställande ledamoten, 1,000 à 1,500 kronor för var och en av de militära ledamöterna, omkring 4,500 kronor för sekreteraren eller notarien samt återstoden till resekostnadsersättning, skrivbiträde, expenser och eventuell lokalhyra.

Efter byråns inrättande bör den för 4:de arméfördelningen verk samma civilanställningskommissionen upphöra. Härigenom vinnes en årlig besparing av 1,600 kronor. På goda grunder synes även kunna antagas, att byråns verksamhet skall leda till sådana besparingar i nu utgående rekryteringskostnader, som åtminstone till största delen motsvara omkostnaderna för byråns verksamhet. Vidare är det påtagligt, att, då

förutsättningen för att avskedspremie skall utgå till avgående volontär skulle vara, att han ej erhåller civilanställning i statens tjänst, beviljande av understöd för erhållande av civilanställning enligt angivna grunder bör medföra betydande besparing i avskedspremier.

Ovannämnda belopp, 20,000 kronor, torde för år 1915 böra uppföras å fjärde huvudtiteln. Sedermera lär, i den mån erfarenhet vinnes om byråns verksamhet, kostnaden för densamma böra bestridas delvis från femte huvudtiteln. Anslaget synes böra anvisas å extra stat.

För påbörjande av byråns verksamhet redan under innevarande år torde medel böra äskas att utgå av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar, vilka därtill lämna tillgång. Det erforderliga beloppet kan beräknas till 10,000 kronor.

Jag hemställer på grund av det anförda, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen:

dels att för anordnande i enlighet med vad ovan angivits av en central byrå för rekrytering och civilanställning å extra stat för år 1915 anvisa ett anslag av 20,000 kronor,

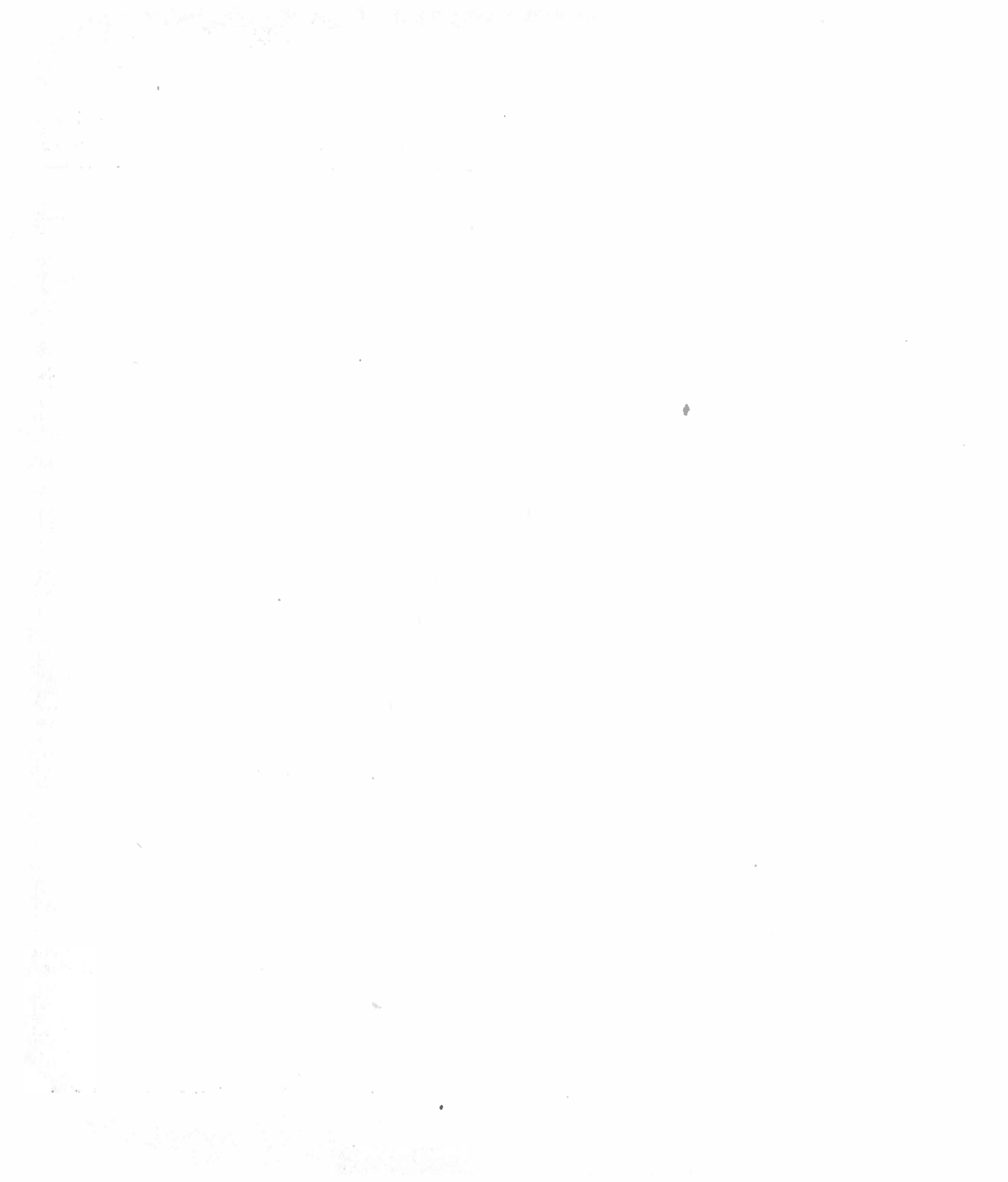
dels att medgiva, att för påbörjande redan under år 1914 av nämnda byrås verksamhet av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar må tagas i anspråk ett belopp av 10,000 kronor,

dels ock att medgiva, att av de i staterna för arméns truppförband för år 1915 under »manskapsavlöning och rekryteringsmedel» upptagna belopp må till underlättande för volontärer, som efter rekapitulation tjänat minst fem år, att erhålla civilanställning i statens verk, i den mån berörda medel därtill lämna tillgång, utgå understöd i enlighet med förut angivna grunder och de särskilda bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelas.»

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle till Riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

H. C. Th. Beskow.



Redo-

för undervisningens omfattning i allmänbildande ämnen

Skola.	Modersmålet.	Väl-skrivning.	Räkning.
Rekryt-skola.	<p>Undervisningen avser: att bibringa rekryten förmåga att läsa riktigt, tydligt och högt med efter innehållet lämpad betoning; samt att uppöva rekrytens förmåga att med egna ord återgiva innehållet i av honom själv eller av någon annan upplästa kortare stycken.</p>	<p>Undervisningen avser: att lära rekryten skriva tydligt, värdat och redigt med medelstor stil.</p>	<p>Undervisningen avser: att bibringa rekryten dels färdighet att obehindrat använda de fyra räknetsätten med hela tal samt, såsom tillämpning härpå, att lösa enklare räkneexempel, dels en grundlig kännedom om metersystemet och för de mera försigkomna rekryterna, i den mån tiden det medgiver, någorlunda färdighet i räkning med decimalbråk.</p>
Korpral-skola.	<p>Undervisningen avser att bibringa förmåga: att obehindrat och värdat läsa såväl tryckt som skriven stil; att med egna ord redogöra för innehållet av upplästa stycken eller av läraren muntligen framställda berättelser och beskrivningar; samt att med någorlunda god stavning och användning av skiljetecken skriftligen giva en redig framställning av lästa eller åhörda kortare stycken med lättfattligt innehåll eller av upplevda händelser. Undervisning i rättstavning och i skiljeteckens användande meddelas under särskilda rättstavningsövningar.</p>	<p>Undervisningen avser: att bibringa en så värdad handstil, som utbildningstiden medgiver.</p>	<p>Undervisningen avser dels repetition av förut inhämtad kurs, dels ökad färdighet i decimalbråk samt någon färdighet i allmänna bråk. Huvudsyftet skall vara att bibringa den praktiska räknefärdighet, vilken såväl i den militära tjänsten som uti det civila livet kan vara av gagn. Huvudräkning skall flitigt övas.</p>
Under-officers-skola.	<p>Undervisningen avser att bibringa förmåga att skriftligen och någorlunda hastigt giva en redig framställning av lästa eller åhörda något längre stycken av lättfattligt innehåll, varvid för korpralsutbildningen uppställda fordringar med avseende på rättstavning och skiljeteckens användning skärpas. Dessutom kunna de mera försigkomna åläggas att, efter lärarens anvisning med avseende på behandlingen, utarbete smärre uppsatser antingen över ett allmänfattligt lättare ämne eller ock över en utförd patrullövning, mindre fälttjänstövning e. d. Undervisning i rättstavning och i skiljeteckens användande meddelas under särskilda rättstavningsövningar. Undervisningen skall dessutom avse att bibringa förmåga att undervisa i ämnet.</p>	<p>Undervisningen avser: att förbättra handstilen samt bibringa dem, som här för äga fallenhet, förmåga att undervisa i skrivning.</p>	<p>Undervisningen avser att utgöra repetition av förut inhämtad kurs samt att bibringa ökad färdighet i allmänna bråk och kännedom om reguladetri, plana ytors beräkning samt om de första grunderna för rymders beräkning. Undervisningen skall dessutom avse att bibringa förmåga att undervisa i ämnet.</p>
Fortsättnings-skola. (Frivillig.)	<p>Läsning av valda stycken ur svensk litteratur; genomgång av det viktigaste av form-, sats- och interpunktionsläran i förening med satsanalys. Muntligt återgivande av lästa eller av läraren framställda berättelser och beskrivningar. Rättstavnings- och interpunktionsövningar. Uppsatsskrivning efter lärarens anvisningar och föredrag.</p>	—	<p>Decimalbråk och allmänna bråk. Reguladetri. Procent- och ränteräkning. Huvudräkning. Linjers, ytors och solida figurers uppmåtning och beräkning.</p>

Anm. Under 1909—1910 fanns lantbrukskurs anordnad vid sju regementen. Från och med 1911 är jord-

g ö r e l s e
vid arméns volontärrekryt- och underbefälsskolor.

Bil. 1.

Sveriges historia.	Geografi.	Tyska.	Naturlära.	Bokhålleri.
Undervisningen avser att bibringa rekryten någon kännedom om Sveriges historia och samhällsskick.	Undervisningen avser att bibringa rekryten någon kännedom om Sveriges geografi.			
Undervisningen avser dels repetition av under rekrytutbildningen inhämtad kurs, dels ökad kännedom om Sveriges historia efter 1611 samt det viktigaste av Sveriges nuvarande statsförfattning.	Undervisningen avser dels repetition av under rekrytutbildningen inhämtad kurs, dels kännedom om det viktigaste av Sveriges geografi, särskilt om den huvuddel av landet, där regementet är förlagt.			
Undervisningen avser dels repetition av förut inhämtad kurs, dels ökad kännedom om Sveriges historia före 1611 samt dess nuvarande statsförfattning. Så långt tiden medger, bör någon kännedom även meddelas om de viktigare kommunala lagarna och inrättningarna.	Undervisningen avser att bibringa ökad kännedom om Sveriges och någon kännedom om grannländernas geografi.			
<i>Kommunalkunskap.</i> Kommunalstyrelse. Utskylder. Besvär. Kyrkostämna, kyrko- och skolråd. Landsting. Rättsskipning. Grunderna för ägande- och arrenderätt till jord. Kommunal och politisk rösträtt.	---	Undervisningen i tyska avser att bibringa eleverna förmåga att med riktigt uttal uppläsa lättare tysk text och en viss färdighet att uppfatta innehållet därav samt någon övning att förstå det talade språket.	Människokroppens byggnad och livsförrättningar m. m. De viktigaste fysiska egenskaperna hos kroppar m. m. Grunddragen av oorganisk och organisk kemi. Kort redogörelse för växternas byggnad m. m.	Uppläggande och förande av sådana böcker, journaler och listor, som förekomma inom handeln, industrien eller jordbruket. I samband därmed: förbättrande av handstilen och inövande av rubrikstil (rundskrift).

brukslära valfritt ämne i fortsättningsskolan.

Till

Herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Genom skrivelse den 1 maj 1914 har kungl. järnvägsstyrelsen anbefallts att inkomma med yttrande i de avseenden, som omhandlas i skrivelsen bifogad promemoria angående civilanställning för f. d. volontärer vid krigsmakten.

I anledning härav får styrelsen, som utgått från det antagande, att i fråga om denna civilanställning icke avsetts att medräkna underofficerare, vördsamt av-giva på de å promemorian upptagna frågorna följande svar:

Frågor.

1. Vilka slag av befattningar hos verket kunna lämpa sig att i viss utsträckning besättas med f. d. volontärer (i allmänhet korpral, distinktionskorpral)?

Huru många äro dessa befattningar?

Svar.

1. Banvakter, vagn- och stallkarlar, förrådsvakter, stationskarlar (ur vilken grupp rekryteras bland annat kontorsbiträden å linjen) och vaktmästare ävensom matrosor och eldare å ångfärja.

1914 års avlöningsstat upptager:

2,559 banvakter,

1,759 vagn- och stallkarlar,

70 förrådsvakter,

4,361 stationskarlar,

29 vaktmästare,

31 matrosor,

27 eldare å ångfärja.

Summa 8,836.

Då därjämte ifrågasatts, att kontorsbiträden skulle i viss omfattning framdeles komma att anlitas för arbete inom styrelsens kontor, torde i detta sammanhang även böra erinras om detta förhållande, men ej längre än frågan om denna personalkategori's ökade användning avancerat, kunna några exakta uppgifter rörande den arbetstillgång, som därigenom skulle kunna ifrågasättas att beredas, ännu icke lämnas.

Frågor.

2. Huru många nyanställas årligen vid verket i sådana befattningar?

3. Huru lång tid bör beräknas åtgå, innan (i befattning, som nyss avsetts) nyanställd (eller till provtjänstgöring antagen) person erhåller ständig tjänstgöring i verket?

4. Huru stor del (ungefärliga antalet månader och dagar) av den under 3. avsedda tid bör beräknas, under vilken tjänstgöring ej äger rum, och kan under denna tid aspiranten utan olägenhet vara bosatt utom den ort (exempelvis vid sitt förutvarande regemente), till vilken han blir till tjänstgöring inkallad?

5. Vilka äro avlönings- och andra förmåner

a) Under den under 3 och 4 avsedda tid?

b) Då ständig tjänstgöring erhålles?

(Svar.)

banvakt	} Begynnelselön	
vagn- och stallkarl		
förrådsvakt		
stationskarl		efter 1 års tjänst
vaktmästare		» 3 » »
matros å ångfärja förutom fri kost:		
eldare » » » » »		

Svar.

2. Enligt beräkning, grundad på nyantagning under de senaste fem åren:

89 banvakter,
56 vagn- och stallkarlar,
3 förrådsvakter,
273 stationskarlar,
2 vaktmästare,
7 matrosar,
7 eldare å ångfärja.
Summa 437 personer.

3. I regel bliver tjänstgöring allt från första anställandet stadigvarande.

4. Då alltså i regel tjänstgöring allt från anställandet blir stadigvarande, kan endast i undantagsfall ifrågakomma, att vederbörande kan vara viss tid bosatt utom tjänstgöringsorten.

5. För ifrågavarande grupper utgår avlöning sålunda:

A) *Före utnämning till extra ordinarie:*
Växlande efter på olika orter gängse pris, dock i regel något understigande vad under B) här nedan upptages i lägsta grad.

B) *Vid utnämning till extra ordinarie:*
Avlöning pr månad räknat:

	Grupp efter olika ort				
	A	B	C	D	E
kr.	95	92	88	84	80
»	100	97	93	89	85
»	105	102	98	94	90
Begynnelselön					65 kr.
efter 2 års tjänst					70 »
Begynnelselön					65 »
efter 1 års tjänst					70 »
» 3 » »					75 »

Svar.

Efter den här ovan angivna tjänstgöringstid av 3 resp. 2 år sker i regel befordran till ordinarie befattning, därför avlöning utgår enligt vad under C) här nedan sägs.

Det kan dock ifrågasättas, huruvida icke f. d. volontärer, som antagas i statens järnvägars tjänst, böra på grund av sin tjänstgöring vid krigsmakten berättigas att snabbare än i vanlig ordning anställda vinna befordran till ordinarie befattning.

banvakt vagn- och stallkarl förrådsvakt stationskarl vaktmästare å linjen	Ordinarie årligt arvode: Ersättning för bo- stad och bränsle, där bostad in na- tura ej åtnjutes. Beklädnadsersätt- ning 120 kronor (banvakt 90 kr.).	C) Vid konstituerande till ordinarie: Begynnelsearvode 840 kr. Efter vissa grunder för arvodesförhöjning erhålles vart tredje år högre arvode, till dess efter 12 års tjänst högsta arvode 1,140 kronor tilldelas. 20—40 % av arvodet med viss maximi- begränsning.
vaktmäst. i styrelsen	Ordinarie årligt arvode: Bostad in natura Dyrortstillägg 60 kr. Beklädnadsersätt- ning 120 kr.	Begynnelsearvode 840 kr. Efter vissa grunder sker därefter vart tredje år ar- vodesförhöjning till dess efter 9 års tjänst högsta arvode 1,200 kr. tilldelas.
matros å ångfärja	Ordinarie årligt arvode:	Begynnelselön 720 kr. » 780 »
eldare » »		Efter vissa grunder äger arvodesför- höjning rum vart tredje år, till dess ef- ter 12 års tjänst högsta arvodet för ma- tros 960 kronor och för eldare 1,020 kr, erhålles.
		För båda grupperna: ersättning för bostad och bränsle se ovan.
		Beklädnadsersättning 120 kr. Fri kost.
		Dessutom för samtliga grupper fri- biljettsförmån i viss utsträckning och, vad ifrågavarande distriktspersonal an- går, fri läkarvård för sig, hustru och oförsörjda barn.

Frågor.

Svar.

Här må slutligen erinras, att från ovan omförmälta ordinarie befattningar å linjen kan ifrågakomma befördran till högre befattningar inom verket, nämligen, vad banavdelningen angår, ban- och överbanmästare, vad maskinavdelningen angår, vagnskötare, vagn-, stall- och förrådsförman samt vagn- och förrådsmästare samt, vad trafikavdelningen angår, kontorsbiträden, stationsförmän, konduktörer, stations-, tåg- och bangårdsmästare, om vilka samtliga befattningshavares avlöningsförmåner hänvisas till bestämmelserna i gällande nädiga avlöningsreglemente.

6. Föreligger (oöverkomlig) svårighet för verket att i händelse av krigsmaktens mobilisering avvara där anställda f. d. volontärer, som ej fyllt 35 år?

6. Svårighet förefinnes att omedelbart vid allmän mobilisering avvara så väl som övrig personal även här omnämnda järnvägspersonal under 35 år, som äro f. d. volontärer.

Så snart mobiliseringstransporterna till huvudsaklig del avslutats, bör emellertid dylik personal i lägsta tjänstegrad från järnvägslinjer, som ej tagas i anspråk för koncentreringstransporter, till viss utsträckning, som vid krigstillfälle bestämmes, kunna inkallas till militär tjänstgöring.

7. I vad mån bör, med hänsyn till det under 6) anförda eller av andra hänsyn, anställningen av f. d. volontärer vid verket begränsas till en viss procent av samtliga, som anställas i ifrågakommande befattningar?

7. Med hänsyn till vad under 6) omförmälts och övriga på saken inverkan omständigheter synes vid eventuell obligatorisk skyldighet att i första hand antaga f. d. volontärer begränsning böra göras till 50 % av samtliga här ifrågakommande nyanställningar.

8. Vid vilken levnadsålder bör eller kan anställning ske?

8. Enligt gällande bestämmelser böra i regel ifrågavarande tjänstehavare ej hava vid anställandet överskridit en levnadsålder av 25 år.

Med hänsyn till förevarande civilanställning synes dock gränsen i fråga för f. d. volontärer kunna bestämmas intill 27 år, då ändock konstituerande

*Frågor.**Svar.*

till ordinarie befattning kan medhinnas före den i gällande instruktion bestämda maximitid 30 levnadsår.

9. Huru många förutvarande volontärer hava antagits vid verket under vart och ett av de sista åren?

9. Frånsett mera tillfälligt sysselsatta hava vid verket anställt

1911	1912	1913
44	129	183.

Stockholm den 25 maj 1914.

Kungl. järnvägsstyrelsen:

AXEL GRANHOLM.

Per Kjellin.

Bil. 3.

Till

Herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Med anledning av herr statsrådets skrivelse den 1 maj 1914 får kungl. telegrafstyrelsen vördsamt meddela följande svar å de i en skrivelsen bifogad promemoria angående civilanställning uppställda frågor (desamma som angivits i närmast föregående bil.).

1. Inga andra befattningar vid telegrafverket kunna lämpligen besättas med f. d. volontärer än:

linjearbetare, vilkas antal under år 1913 uppgått till i medeltal 1,399, därav 1,206 fast anställda,

verkstadsarbetare, vilkas antal under år 1913 uppgått till i medeltal 321,

radiotelegrafmän vid de blivande radiotelegrafstationerna, under förutsättning att volontären tjänstgjort såsom gnistman vid armén eller flottan. Antalet av dessa befattningar kan icke uppgivas, förrän en plan för radiotelegrafstationers anläggning blivit uppgjord, men torde kunna beräknas till ett trettiotal. För närvarande har telegrafstyrelsen icke behov av några sådana befattningar.

2. Av *linjearbetare* nyanställas 125—150 man årligen,

av *verkstadsarbetare* omkring 50 per år.

3. *Linjearbetare* skall, om han icke är yrkeskunnig, genomgå minst 10 månaders lärlingstid, varefter fast anställning erhålles.

Provtjänstgöringen för *verkstadsarbetare* är tre månader, varefter fast anställning erhålles.

För *radiotelegrafmän* skulle erfordras genomgående av en cirka sju månaders kurs vid telegrafverket. Godkännande i sådan kurs skulle medföra omedelbart fast anställande.

4. Tjänstgöring äger rum under hela den i 3) angivna tid, vadan f. d. volontären under hela denna tid måste vara bosatt å tjänstgöringsorten.

5. Avlöningen är:

för *linjearbetare*, förutom uniformspersedlar in natura:

a) under lärlingstiden: dag- eller timavlöning enligt i orten gällande arbetspriser för jämförligt arbete,

b) sedermera: normalavlöning per arbetsdag, stigande från kronor 3: 25 till kronor 4: 50 efter 8:e året (= kronor 975—1,350 per år). Härtill kommer å vissa orter dyrortstillägg med 25 å 50 öre och för yrkesarbetare ytterligare 25 öre per

arbetsdag samt, vid bortovaro från hemmet över natt, nattlogiersättning med 75 öre å 1 krona. För lagförmän ökas normalavlöningen med 50 öre å 1 krona per arbetsdag; de fast anställda linjearbetarnas avlöning utgjorde i medeltal under år 1913 kronor 4:54 per dag (= kronor 1,362 per år);

för verkstadsarbetare:

a) under provtjänstgöringen:

för yrkeskunniga: 40—70 öre per timma (= kronor 20:80—36:40 per vecka), för övriga: 30—40 öre per timma (= kronor 15:60—20:80 per vecka),

b) sedermera ökas avlöningen i mån av duglighet och ackordsmöjligheter; avlöningen utgjorde i medeltal under år 1913 kronor 5:02 per dag (= kronor

1,506 per år).

För radiotelegrafmän torde under genomgåendet av kurs endast ett bidrag till uppehållet av två kronor per dag kunna påräknas. Efter erhållandet av fast anställning torde avlöningen böra bli densamma, som nu åtnjutes av stationsförmän, eller, förutom uniformspersedlar in natura, lägst 1,020 och högst 1,500 kronor, vartill kommer hyresbidrag, växlande efter olika orter mellan 375 och 540 kronor, dock icke högre än 30 % å avlöningen, samt dyrortstillägg å vissa orter, utgående med 10 å 15 % å avlöningen. Lägsta förekommande avlöningen skulle alltså bli 1,395 kronor och den högsta 2,265 kronor.

6. Såsom linje- och verkstadsarbetare anställda f. d. volontärer kunna utan svårighet avvaras i händelse av krigsmaktens mobilisering, men givetvis icke någon av de såsom radiotelegrafmän anställda.

7. Frågan besvarad genom vad under 6) anförts.

8. Före uppnådda 30 levnadsår, dock vad angår ej yrkeskunniga verkstadsarbetare före 25 års ålder.

9. Antalet f. d. volontärer, som anställts såsom linje- och verkstadsarbetare har utgjort:

under år 1911	27,
» » 1912	22,
» » 1913	30.

Stockholm den 4 maj 1914.

HERMAN RYDIN.

A. Hamilton.

F. W. Funch.